

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Tereza Stehlíková

**Vyšetřování drogové kriminality
v přípravném řízení**

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „*Vyšetřování drogové kriminality v přípravném řízení*“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. 3. 2021

.....
Tereza Stehlíková

Ráda bych poděkovala JUDr. Ing. Danielovi Prouzovi, Ph. D. za odborné vedení této práce a za cenné rady a připomínky. Dále děkuji MUDr. Dagmar Stehlíkové a svým nejbližším za podporu během psaní této práce a celého studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk.....	6
Úvod.....	8
1. Základní vymezení pojmů přípravné řízení a drogová kriminalita.....	10
1.1. Charakteristika přípravného řízení	10
1.1.1. Fáze přípravného řízení.....	10
1.1.2. Účel a funkce přípravného řízení	11
1.1.3. Formy přípravného řízení.....	12
1.1.4. Limity obhajoby v přípravném řízení	13
1.2. Charakteristika drogové kriminality	15
1.2.1. Primární a sekundární drogová kriminalita.....	17
2. Právní úprava drogové kriminality v České republice	18
2.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.....	18
2.2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu.....	22
2.3. Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku	24
2.4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu	25
2.5. Šíření toxikomanie	27
2.6. Společné ustanovení.....	29
3. Vyšetřování drogové kriminality.....	31
3.1. Ohledání místa činu	31
3.2. Typické stopy a jejich zajišťování.....	32
3.3. Osobní prohlídka, domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků	35
3.4. Zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování	37

3.5. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	40
3.6. Použití operativně pátracích prostředků	42
3.6.1. Předstíraný převod.....	43
3.6.2. Sledování osob a věcí.....	44
3.6.3. Použití agenta	45
3.7. Výslech	46
3.7.1. Výslech obviněného.....	47
3.7.2. Výslech svědka	48
3.8. Použití zvláštních způsobů dokazování	49
3.8.1. Konfrontace	49
3.8.2. Rekognice.....	50
3.8.3. Vyšetřovací pokus, rekonstrukce, prověrka na místě.....	51
3.9. Využití jiných vědních oborů	52
3.10. Zvláštnosti vyšetřování drogové kriminality	54
3.10.1. Zadržení dealera drog.....	54
3.10.2. Zadržení toxikomana	55
3.10.3. Zadržení výrobce drog.....	55
Závěr	56
Bibliografie.....	58
Seznam tabulek.....	65
Abstrakt/Abstract	66
Klíčová slova/Key words	68

Seznam použitých zkratk

ČAK – Česká advokátní komora

ČR – Česká republika

GIBS – Generální inspekce bezpečnostních sborů

MDMA - 3,4-methylenedioxyamfetamin (extáze)

OPL – Omamné a psychotropní látky

OSN – Organizace spojených národů

THC – Tetrahydrokanabinol

Právní předpisy:

TŘ, trestní řád – Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

TZ, trestní zákoník – Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon o Policii ČR – Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky

LZPS – Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon o Celní správě ČR – Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

Zákon o návykových látkách – Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů

Zákon o prekursorech drog – Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog

Zákon o ochraně před škodlivými účinky návykových látek – Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně před škodlivými účinky návykových látek

Nařízení vlády o seznamech návykových látek – Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek

Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. - Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů

Nařízení vlády č. 455/2009 Sb. - Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku

Jednotná úmluva o omamných látkách – Vyhláška č. 47/1965 Sb. ministra zahraničních věcí, ze dne 27. dubna 1965, o Jednotné Úmluvě o omamných látkách

Protokol o změnách Jednotné úmluvy – Sdělení č. 458/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí, o sjednání Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách

Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek – Úmluva č. 173/1993 Sb., o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek

Úmluva o psychotropních látkách – Vyhláška č. 62/1989 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 21. dubna 1989 o Úmluvě o psychotropních látkách

Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s OPL – Sdělení č. 462/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí, o Úmluvě Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami

Úvod

Tématem této diplomové práce je „Vyšetřování drogové kriminality v přípravném řízení“. Drogová kriminalita představuje jednu z nejzávažnějších forem trestné činnosti. Jedná se o celosvětový problém, především díky jejímu přeshraničnímu charakteru. Zneužití psychotropních a omamných látek, jejich výroba a konzumace stále roste. S drogovou kriminalitou se potýká také Česká republika. Objevují se zde nové typy léčivých přípravků, které obsahují nelegálně dovezené látky, syntetické drogy a prekurzory. Pachatelé přicházejí s novými způsoby výroby, dovozu a vývozu drog. Roste poptávka po kokainu. Česká republika se stále potýká s přetrvávajícím problémem obchodu s metamfetaminem a marihuanou a s tím souvisí odhalování a zajišťování tzv. varen a pěstíren. Narůstá množství zadržených tablet extáze s látkou MDMA, a to především ve spojení s mladistvými a jejich noční zábavou. Dochází ke stále většímu zneužívání léčiv, analgetik či hypnotik, především těch na bázi opiátů a benzodiazepinů. U drogové trestné činnosti narůstá v posledních letech význam internetu, a to hlavně toho skrytého, který otevírá pachatelům nespočet cest k nelegálním aktivitám spojenými s distribucí drog a prekursorů.¹

Přípravné řízení obecně zajišťuje a připravuje důležité podklady pro soudní řízení. Úkony, které zde provádí především policejní orgán, na který dohlíží státní zástupce, značně ovlivňují další postupy a celý soudní proces. Není tomu jinak ani při odhalování drogově motivovaných trestných činů. Proto se práce zaměřuje na postup vyšetřování v přípravném řízení, protože se zde pokládá „základní stavební kámen“ pro následující vedení trestního řízení.

Úvod práce se soustředí spíše na teoretické vymezení dané problematiky v obecné rovině. Zkráceně se věnuje základní charakteristice drogové kriminality a přípravného řízení. Obecně a věcně bude shrnuta aktuální právní úprava související s drogovou trestnou činností. Hlavní část této práce bude zasvěcena samotnému postupu při vyšetřování drogové kriminality v přípravném řízení. Práce se zaměří především na ohledání místa činu, zajišťování stop, výslech osoby podezřelé a obviněné, použití některých zvláštních způsobů dokazování a operativně pátracích prostředků, domovní a osobní prohlídku, zjišťování obsahu písemností a záznamů

¹ Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. Policie ČR. [cit. 28. 11. 2020]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.

uchovávaných v soukromí. Upozorní i na využití některých vědních oborů. V pozadí nebudou ponechány ani zvláštnosti vyšetřování tohoto typu kriminality, např. jak dochází k zadržení dealera nebo toxikomana nebo k odhalování tzv. varen či pěstíren. Diplomová práce se orientuje nejen na teoretické aspekty činnosti policejního orgánu při vyšetřování drogové kriminality v kontextu právní úpravy, ale i na praktické problémy s tím související, a to na podkladě konkrétních případů z praxe.

Práce vychází z nejaktuálnější právní úpravy, zejména z trestního zákoníku a trestního řádu a (s ohledem na aktuální situaci) z dostupné různorodé literatury včetně učebnic a komentářů, odborných článků a pracuje s tiskovými zprávami Policie ČR a Celní správy ČR, stejně tak s rozsáhlou soudní judikaturou, ke dni 31. 3. 2021. Dosavadní zpracování tématu není ucelené, většina publikací se orientuje spíše na obecnější problematiku, jako je organizovaný zločin, ne specificky na kriminalitu drogovou. Cílem této práce je tedy sjednotit a provázat dostupné informace o tomto tématu a nastínit čtenářům jak právní analýzu, tak i přiblížit praktické využití teoretických poznatků v praxi. Pro větší přehlednost budou vytvořeny tabulky týkající se jednotlivých drogových trestných činů, v nichž budou použity údaje z nejnovějšího komentáře pro trestní zákoník.

1. Základní vymezení pojmů přípravné řízení a drogová kriminalita

Úvodní kapitola definuje základní pojmy, které se s tématem této práce neoddělitelně pojí.

1.1. Charakteristika přípravného řízení

Přípravné řízení představuje první stadium trestního řízení. Jde o předsoudní řízení, které má za cíl shromáždit všechny relevantní podklady, aby mohlo proběhnout jednání před soudem. Smysl přípravného řízení se stanoví v §12 odst. 10 TŘ. Počátek je spojen se sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo případně provedení úkonů, které mají neodkladný a neopakovatelný charakter a bezprostředně předcházejí zahájení. Přípravné řízení pak končí podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupení jinému orgánu (např. z důvodu projednání o přestupku), zastavením trestního řízení nebo okamžikem rozhodnutí či vznikem jiné skutečnosti, která má za následek ukončení tohoto řízení nebo zastavení trestního stíhání. Tato prvotní část významně ovlivňuje další průběh trestního řízení. Soud rozhoduje o tom, co obsahuje obžaloba, která zcela vyplývá z postupů přípravného řízení. Toto stádium udává jistý směr, kterým se bude řídit hlavní líčení.²

1.1.1. Fáze přípravného řízení

Časové hledisko dělí řízení na fázi prověřovací a vyšetřovací. Prověřováním se rozumí postup před zahájením trestního stíhání dle §158 TŘ. Policejní orgán prověřuje a objasňuje, zda byl spáchán trestný čin, provádí všechny neodkladné a nutné úkony k odhalení relevantních skutečností spojených s případem. Vyšetřuje a prověřuje všechna trestní oznámení i jiné podněty, či činí tak z vlastní iniciativy, pokud dojde k závěru, že byl spáchán trestný čin. Prověřování se zahájí sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení policejním orgánem. V závěru se buď zahájí trestní stíhání a řízení se přeneso do fáze druhé, nebo k zahájení nedojde. Věc může být postoupena jinému orgánu k projednání nebo dojde k odložení.³

Vyšetřování spočívá v činnosti po zahájení trestního stíhání až do skončení přípravného řízení viz výše. Usnesením o zahájení trestního stíhání se přesouvá věc

² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. s. 488-490.

³ Tamtéž. s. 491.

z první fáze do druhé, začíná vyšetřování.⁴ Trestní řád tomuto úseku věnuje celý oddíl druhý (§160 až §179). V některých případech uvedených v §163 TR je možné zahájit trestní stíhání pouze se souhlasem poškozeného. V této fázi probíhá celé jádro přípravného řízení, ale není možné opomenout ani fázi prvou.

1.1.2. Účel a funkce přípravného řízení

Účelem přípravného řízení je zajištění všech důležitých podkladů pro to, aby mohla být podána obžaloba a řízení nadále pokračovalo před soudem. K tomuto postupu jsou příslušné orgány činné v trestním řízení, konkrétně se jedná o policejní orgán. Dozor nad činností policejního orgánu vykonává státní zástupce, který podává obžalobu. Jedná se o neveřejné řízení, aby nedocházelo k úniku podstatných informací a s tím souvisejícímu ztěžování dalšího vyšetřování. Policejní orgán by měl postupovat precizně, ale zároveň co nejrychleji, aby nedošlo ke zmaření možnosti pokračování ve stíhání. Rychlost činnosti těchto orgánů hraje důležitou roli, trestní řád proto stanovuje pořádkové lhůty, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům.

Příslušnými orgány má být důkladně prověřeno, zda došlo ke spáchání trestného činu podezřelou osobou. Výsledek přípravného řízení směřuje k tomu, aby bylo možné spravedlivě a bez pochyb rozhodnout, zda má být o věci dále jednáno před soudem nebo má být od trestního stíhání upuštěno.

Mají být provedeny pouze ty důkazy, které nebude možno provést v budoucnu před soudem, nebo existuje možnost zmaření takového důkazu. Jde o tzv. neodkladné a neopakovatelné důkazy.⁵ Trestní řád s těmito pojmy pracuje a to v §160 odst. 3 a 4 TR. Neopakovatelný úkon znamená nemožnost jeho provedení v řízení před soudem. U úkonu neodkladného existuje určitá obava či nebezpečí budoucího zmaření, zničení nebo ztráty takového důkazu a v souvislosti s tím takový úkon nesnese odkladu až do doby zahájení řízení. Neodkladný úkon se tedy vztahuje již k okamžiku zahájení trestního řízení, kdežto neopakovatelný až k samotnému řízení před soudem. Pokud tyto úkony provede policejní orgán, je dle §160 odst. 4 in fine TR povinen o něm sepsat protokol a vysvětlit, dle jakých skutečností spatřuje konkrétní úkon neopakovatelný či neodkladný. Odůvodnění takového úkonu je naprosto nezbytnou součástí protokolu. Při jeho neodůvodnění hrozí možný zásah do ústavně zaručených práv a svobod osob,

⁴ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 491.

⁵ Tamtéž. s. 488-491.

vůči nimž byl takový úkon proveden. Zde ale z judikatury vyplývá, že pokud úkon není věcně zdůvodněn, jedná se sice o vadu řízení, ale jestliže ex post je takový úkon skutečně považován za neodkladný nebo neopakovatelný, k zásahu do ústavně zaručených práv ještě nedochází.⁶ Pokud by však postup policejních orgánů nebylo možné spatřovat jako neodkladný nebo neopakovatelný, již se o takový zásah jedná.⁷ Trestní řád sice vysvětluje význam těchto dvou úkonů, nepodává ale nikde jejich výčet. Jejich aplikace se dle judikatury musí nutně posuzovat otevřeně a s ohledem na každou konkrétní situaci. Mezi tyto úkony, využívané mj. při vyšetřování drogové kriminality, patří např. domovní prohlídka resp. prohlídka jiných prostor a pozemků (§82 an. TŘ)⁸, rekognice (§104b TŘ)⁹, výslech svědka (§101 an. TŘ), jehož život může být vážně ohrožen¹⁰, dále odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§88 an. TŘ), vydání či odnětí věci (§78 an. TŘ) nebo zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu a ohledání místa činu.¹¹ Některé tyto úkony mohou mít povahu buď pouze neodkladného, nebo neopakovatelného úkonu, některé obou (např. rekognice).

1.1.3. Formy přípravného řízení

Podobně jako v jiném procesu je možné vést toto řízení v různých formách. Přípravné řízení může být vedeno standardně, rozšířeně či zkráceně. O jakou formu přípravného řízení půjde, rozhoduje závažnost trestného činu, o kterém má být v řízení rozhodováno. Logicky tedy pokud půjde o ty nejméně závažné, postačí přípravné řízení zkrácené. Naopak jestliže mají být posuzovány nejzávažnější trestné činy, ke kterým jsou příslušné krajské soudy dle §168 odst. 1 TŘ, šetření se provádí v rozšířeném přípravném řízení. Policejní orgán v takovém případě provádí a zajišťuje mnohem více důkazů a úkonů, aby soud měl dostatek podkladů k vedení hlavního řízení. Rozlišování forem je důležité především z hlediska uplatňování různých lhůt.¹²

Trestní řád výslovně uvádí pouze tzv. zkrácené přípravné řízení v oddílu osmém §179a-179h. Bylo zavedeno novelou trestního řádu, zákonem č. 265/2001 Sb. roku 2002. Pro konání takového řízení je třeba dodržet zákonné podmínky: jde o trestný čin

⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 36. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013, sp. zn. I. ÚS 4183/12–1.

⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13–2.

⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 2852/14–1.

¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 12. 2014, sp. zn. 4 Tdo 1559/2014.

¹¹ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 513.

¹² Tamtéž. s. 495-496

o němž rozhoduje v prvním stupni příslušný okresní soud a horní hranice trestu odnětí svobody je 5 let, podezřelého se podařilo přistihnout (a zároveň zadržet) přímo při činu nebo bezprostředně po něm a lze očekávat, že podezřelého se podaří postavit před soud do 14 dnů. První podmínka musí být splněna vždy, další dvě podmínky jsou alternativní. Jelikož se jedná o speciální úpravu, pokud se tedy naplní tyto podmínky, mělo by se vést zkrácené přípravné řízení. Smyslem této speciální formy je zásada rychlosti a ekonomické hospodárnosti. Mělo by být umožněno zákonně projednávat kauzy co nejrychleji je to možné.¹³

Ostatní dvě formy vyplývají z praxe. Rozšířené přípravné řízení řeší trestní řád v oddílu třetím (§168-170), nazvaném Zvláštní ustanovení o vyšetřování některých trestných činů. Rozšíření zasahuje pouze do fáze vyšetřování, před ním se postupuje stejně jako ve standardním řízení. Standardní přípravné řízení se užije tehdy, pokud nejsou naplněny podmínky pro zkrácené nebo pro rozšířené přípravné řízení. Jde o obecnou úpravu přípravného řízení trestního, upravenou v části druhé §157-167 TŘ.¹⁴

1.1.4. Limity obhajoby v přípravném řízení

Právo na obhájce zaručuje Ústava ČR, LZPS, mezinárodní dokumenty či samotný trestní řád. Jedná se o jedno ze základních práv, které zajišťuje rovné postavení obviněného proti právně vzdělané obžalobě během procesu. Obhájcem může být pouze advokát, který je zapsán v seznamu advokátů vedeném ČAK. V trestním řízení vystupuje jako právní zástupce osoby, proti níž se vede trestní řízení, jedná v jejím zájmu a zajišťuje jí potřebnou právní pomoc. Zaručuje, aby nedocházelo k nezákonným postupům a aby obviněný nebyl na svých právech krácen. Vystupuje ve všech fázích trestního jednání, tedy i v přípravném řízení.¹⁵

V první fázi přípravného řízení se obhájce objevuje při podání vysvětlení nebo zastupuje osobu zadržanou. Dříve nebyla možnost, aby tyto osoby mohly být zastoupeny obhájcem. To přinesla až novela trestního řádu provedená zákonem č. 178/1990 Sb. z roku 1990 a následná novela roku 1991.¹⁶

¹³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2020. s. 947.

¹⁴ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 491, 495-496.

¹⁵ Tamtéž. s. 243.

¹⁶ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 750-751.

Při podání vysvětlení se advokát limituje pouze na podání právní pomoci dle §158 odst. 6 TŘ. Nemůže žádným způsobem zasahovat do průběhu, ani nahlédnout do spisu nebo se domáhat možnosti účasti na jiných úkonech. Advokát v tomto postavení může pouze radit osobě, která podává vysvětlení, ať například využije svého práva mlčenlivosti, poučí ji o jejích právech apod. Díky této limitaci se nejedná o srovnatelné postavení s obhájcem obviněného.¹⁷

Osoba zadržaná hned po svém zadržení disponuje právem zvolit si svého obhájce, který může být přítomen při jejím výslechu. O tomto právu ji poučuje policejní orgán již v průběhu zadržení, to vše dle §76 odst. 6 TŘ. Zákonná lhůta 24 hodin, během kterých má dojít k propuštění zadržené osoby nebo postavení před soud, se spojuje s určitým limitem obhajoby. Jedná se o velmi krátkou dobu, během které zadržaná osoba nemusí úspěšně kontaktovat svého obhájce a může tak přijít o své právo zvolit si obhájce a následně o jeho přítomnost při výslechu.¹⁸ Limitů obhajoby se v této fázi vyskytuje více. Právo osoby zadržené spočívá pouze ve zvolení si obhájce, na jeho ustanovení ale již nárok nemá. Pokud je obhájce přítomen výslechu, nese stejná oprávnění jako u výslechu obviněného. Jestliže se však obhájce nedostaví nebo ani není zvolen, výslech se provede bez něj.¹⁹

Ve druhé fázi přípravného řízení se již dostáváme do části po zahájení trestního stíhání, pracujeme tedy s osobou obviněnou. Osoba obviněná má možnost již v plné míře uplatnit všechny možnosti související s právem na obhajobu dle §41 TŘ.²⁰ Pokud osoba zadržaná dosud nevyužila práva si zvolit obhájce, má ve fázi vyšetřovací toto právo znovu. Osobě obviněné musí být tedy opět poskytnuta možnost zvolit si svého obhájce, o čemž musí být poučena, a probíhá nový výslech, kterého se může účastnit zvolený obhájce. Ten v této fázi např. disponuje právem nahlížet do spisů, může činit za obviněného návrhy, podávat za něj žádosti a opravné prostředky.²¹ Důležitým oprávněním obhájce a jeho procesním nárokem je možnost účasti na všech vyšetřovacích úkonech dle §165 TŘ. Podmínkou jeho účasti na vyšetřovacích úkonech je předběžné sdělení policejnímu orgánu, že chce být přítomen. Toto oznámení lze vyslovit k jednotlivému úkonu nebo i obecně ke všem vyšetřovacím úkonům,

¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 5 Tdo 413/2012.

¹⁸ VANTUCH, Pavel. Zadržaná podezřelá osoba a její právo na obhajobu. *Právní rozhledy*, 1998, č. 11. s. 551–558.

¹⁹ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 750-751.

²⁰ Výslovně o přípravném řízení se mluví v odstavci 2.

²¹ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 246-247.

kteřé budou dále využity při jednání před soudem. Pokud tak obhájce učiní, policejní orgán je povinen dostatečně včas oznámit obhájci konání vyšetřovacích úkonů. Jestliže obhájce neoznámí policejnímu orgánu, že by se chtěl zúčastnit takového úkonu, policejní orgán již není povinen obhájce o konání předem vyrozumět. Stejně tak není policejní orgán povinen vyrozumět obhájce, pokud má provést neodkladný úkon a vyrozumění o něm není možné zajistit, aby nedošlo ke zmaření důkazu.²²

Postavení obhájce v přípravném řízení je široké téma, které přesahuje rozsah této práce. Jde ale o důležitý prvek pro zaručení základních práv, které má obviněný nebo osoba zadržaná v první fázi přípravného řízení. Dle názoru autorky je právo zvolit si obhájce již u zadržení důležité. Postavení obhájce souvisí se zásadou kontradiktornosti trestního řízení, kdy mají být obě strany v rovném postavení a má být uplatněna tzv. rovnost zbraní.

1.2. Charakteristika drogové kriminality

Terminologie drogové kriminality může být chápána různě. Vymezení některých pojmů může být širšího charakteru, jindy užšího. Je tedy podstatné, aby pro pochopení textu věnující se drogové kriminalitě byl jasně vymezen význam některých termínů, se kterými právní úprava pracuje.

Pojem droga má velmi zavádějící charakter, jelikož v českém právním řádu není tento pojem definován a je tedy možné si jej vykládat z různých pohledů. I přesto se v mnoha právních předpisech toto slovo objevuje. Výklad významu použití tohoto termínu je chápán různě, a to v závislosti na oboru, ve kterém je s pojmem pracováno. Pro tuto práci je klíčové vymezení pojmu droga jako označení pro látku, se kterou je spojen trestní postih za nedovolené držení a jiné nakládání. Za synonymum k pojmu droga bude dále považovat v této práci označení omamné a psychotropní látky (dále OPL). Seznam OPL je taxativně vymezen v nařízení vlády o seznamech návykových látek. Trestní zákoník ve společném ustanovení pro drogové trestné činy uvádí, že zákon stanoví, co je to OPL a kdy tímto ustanovením (§ 289 odst. 1 a 2) odkazuje na zákon o návykových látkách. Avšak tento zákon opět pouze odkazuje, a to na výše zmíněné nařízení vlády.²³ Pojem návyková látka má širší význam. Dle § 130 TZ se jedná jak o OPL, tak o alkohol a ostatní látky, které jsou schopné

²² ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. s. 2144-2148.

²³ ZEMAN, Petr, ŠTĚFUNKOVÁ, Michaela, TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: IKSP, 2015. s. 11.

nepříznivě ovlivnit lidskou psychiku nebo rozpoznávací či ovládací schopnosti člověka nebo i jeho sociální chování.²⁴

Dalším pojmem, který se objevuje spolu s OPL v ustanoveních o drogových trestných činech, je jed. Co trestní zákoník považuje za jedy, nám stanoví nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Jedná se tedy o chemické látky, které nalezneme v příloze č. 1 tohoto nařízení, a dále všechny chemické směsi, jejichž obsah tvoří nejméně 7% takové chemické látky uvedené v příloze č. 1.²⁵

Důležitým termínem je tzv. prekursor. Jedná se o chemickou látku, z níž lze drogu vyrobit. Tyto látky samy o sobě nejsou ilegální, často jsou lehce dostupné, a proto je velmi těžké korigovat jejich zneužívání k nelegální činnosti.²⁶ Pojem upravuje zákon o prekursorech drog ve spojení s předpisy Evropské unie.²⁷

Další odborný výraz, se kterým se setkáváme v právní úpravě drogových trestných činů, je tzv. přípravek obsahující OPL. Jde o látku, roztok či směs v jakémkoliv skupenství, zahrnující látku jinou.²⁸

V této práci se setkáme i s termínem toxikomanie, především v souvislosti s ustanovením § 267 TZ, který stanovuje trestní odpovědnost za šíření toxikomanie. Ve zkratce se jedná o stav, který je vyvoláván opakovaným užíváním drog. Jde o intoxikaci organismu, což způsobuje nebezpečí jak pro jednotlivce, tak i pro společnost jako celek. Toxikomanie zahrnuje psychickou i fyzickou závislost, vyvolává potřebu vyhledávat drogu a snižuje způsobilost organismu droze odolávat.²⁹

Nyní se dostáváme k samotnému pojmu drogová kriminalita. Jedná se o drogově motivovanou trestnou činnost, která se dělí na primární a sekundární.³⁰

²⁴ ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. s. 1199.

²⁵ Tamtéž. s. 2245.

²⁶ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 439.

²⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog. Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi. Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi.

²⁸ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 444., ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář*. s. 2244-2245.

²⁹ VRÁBLOVÁ, Miroslava, KLÁTIK, Jaroslav, RÍSOVÁ, Vanda. *Drogové trestné činy*. Praha: Leges, 2018. s. 23.

³⁰ ROUBALOVÁ, Michaela a kol. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. s. 7.

1.2.1. Primární a sekundární drogová kriminalita

Typická drogová kriminalita je ta primární, která se odráží přímo v ustanovení trestního zákoníku. Jedná se o nedovolenou výrobu a jiné nakládání s OPL, přechovávání či držení OPL, příp. prekursorů, pěstování rostlin obsahující OPL, výrobu či držení prekursorů či jiných předmětů způsobilých vyrobit drogu a šíření toxikomanie.³¹ Tato práce se věnuje primární drogové kriminalitě.

Sekundární drogová kriminalita již nesouvisí přímo s ilegální dispozicí drog. Jde o takovou trestnou činnost, kdy není naplněna skutková podstata čistě drogových trestných činů (jako je tomu u primární drogové kriminality), ale byl spáchán trestný čin v souvislosti s OPL. Spadá sem např. majetková kriminalita, která byla spáchána za účelem obstarání prostředků ke koupi či výrobě drogy, nebo pokud se jakékoliv trestné činnosti dopustil pachatel, který byl intoxikován.³² I když je sekundární drogová kriminalita velmi podstatná, tato práce se jí zabývat nebude.

³¹ ROUBALOVÁ: *Možnosti zjišťování...* s. 7.

³² Tamtéž.

2. Právní úprava drogové kriminality v České republice

Tato kapitola shrnuje současnou právní úpravu týkající se drogové kriminality v České republice dle trestního zákoníku. Ten upravuje problematiku drogové trestné činnosti v návaznosti na mezinárodní smlouvy a další dokumenty závazné pro Českou republiku. Česká republika je v tomto ohledu především tranzitní zemí, mezinárodní závazky hrají významnou roli a ovlivňují stávající legislativní úpravu. Mezi nejvýznamnější dokumenty na mezinárodní úrovni patří Jednotná úmluva o omamných látkách a navazující Protokol o změnách Jednotné úmluvy, Úmluva o psychotropních látkách, Úmluva o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek nebo Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s OPL.

Trestní zákoník řadí drogové trestné činy do hlavy VII. (Trestné činy obecně nebezpečné), do dílu prvního (Trestné činy obecně ohrožující). Konkrétně se jedná o 5 drogových trestných činů uvedených v §283-287 TZ včetně společného ustanovení §289 TZ. Jelikož právní úprava nevymezuje drogové trestné činy samostatně, lze na ně pohlížet jako na jednotnou skupinu.³³ Objekt těchto trestných činů představuje především zájem na ochraně společnosti před nebezpečím vyplývajícím z drogové kriminality. Jedná se o trestné činy ohrožující, podstatou je tedy vznik samotného nebezpečí, a ne spojitost s konkrétním škodlivým následkem plynoucím ze zneužívání drog.³⁴

2.1. Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

Toto ustanovení lze v problematice drogové kriminality považovat za stěžejní. K zajištění kontroly nestačí pouhá mezinárodní právní úprava, současně se vyžaduje, aby každý stát k tomu ustanovil nutná opatření.³⁵ V rámci vyšetřování veškeré drogové trestné činnosti se vede trestní řízení proti pachatelům právě tohoto trestného činu nejčastěji (cca v 80%).³⁶

Skutková podstata představuje nedovolenou výrobu a jiné nakládání s OPL. Trestní zákoník taxativně uvádí jednotlivé alternativy takového protiprávního jednání.

³³ ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář*. s. 2242.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 959/2015.

³⁵ K tomu např. čl. 36 odst. 1 písm. a) Jednotné úmluvy.

³⁶ *Návykové látky v České republice v roce 2019. Zaostrěno*, Praha: Úřad vlády České republiky, prosinec 2020, č. 6. s. 18.

Ustanovení se vztahuje jak k samotným OPL, tak i k přípravkům a prekursorům. Nedovoleným jednáním se myslí jejich výroba a jiné nakládání, tedy dovoz, vývoz a průvoz, nabídka, zprostředkování, prodej. Tyto skutky se vztahují jak k vlastní potřebě pachatele, tak ve vztahu k další osobě. Dále trestní zákoník uvádí jako nedovolené nakládání s takovými látkami jejich opatření a přechovávání, a to pouze ve vztahu k někomu jinému. Trestní postih za přechovávání pro vlastní potřebu stanoví §284 TZ. Tento výčet není možné rozšiřovat.³⁷

Výrobou OPL, prekurzoru, jedu nebo přípravku obsahujícího OPL se myslí jakékoliv zhotovení takové látky bez ohledu na postup, zpravidla se jedná o chemickou výrobu.³⁸ Je nutno ji rozlišovat od pěstování rostliny. Vypěstování rostliny konopí (rod Cannabis) nelze podřadit pod výrobu, jelikož rostlina již samotnou OPL představuje. O výrobu by ale mohlo jít v případě, kdy by pachatel rostlinu konopí dále neoprávněným procesem zpracovával a následně by ji upravil do stavu způsobilého k další spotřebě (marihuana) či jinak by s látkou dále nakládal za účelem získání THC. Samotné pěstování této rostliny ale nelze subsumovat pod tento trestný čin.³⁹

Trestní odpovědnost nastává při výrobě a nakládání s jakýmkoliv množstvím OPL, ne při překročení určité hranice (jako je tomu např. u trestného činu dle §284 TZ.). Rozsah množství souvisí s přitěžujícími okolnostmi a hrozící vyšší trestní sazbou. V případě kvalifikované skutkové podstaty je potřebné rozlišovat rozsah větší, značný a velký, kdy množství určí závažnost tohoto trestného činu.⁴⁰ Stanovení rozsahu se dle judikatury odvíjí od pojmu množství větší než malé. Ten je důležitým termínem v oblasti drogových trestných činů.

Množství větší než malé se obecně považuje za takové, které převyšuje obvyklou dávku běžného konzumenta dané drogy a má schopnost ohrozit zdraví či dokonce život osoby. Tuto hranici udává Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014 sp. zn. Tpjn 301/2013. Stanovují se pouze orientační hodnoty, které je třeba posuzovat specificky jak k dané látce, tak ke konzumentovi. Podstata spočívá v míře nebezpečí pro konzumující osoby. Tato míra se ale může velmi lišit. Jiné

³⁷ ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2243.

³⁸ Tamtéž. s. 2248.

³⁹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014.

⁴⁰ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* s. 435.

nebezpečí hrozí prvokonzumentovi a jiné konzumentovi se závislostí v pokročilém stádiu.⁴¹

V návaznosti na toto stanovisko je možné specifikovat jednotlivé rozsahy objevující se v §283 TZ. Větším rozsahem se rozumí desetinásobek množství většího než malé, značný rozsah se stanoví jako desetinásobek většího rozsahu a rozsah velký je pak desetinásobkem rozsahu značného. Pokud není možné zjistit původní množství, vychází se z celkového množství drogy, se kterou pachatel neoprávněně nakládal nebo ji vyrobil. Avšak každý případ je třeba posuzovat individuálně, jelikož nelegální výrobu a jiné nakládání s drogou nelze redukovat pouze na množství příslušné drogy, se kterou pachatel zacházel. Musí se posuzovat celý skutkový stav. Pokud hranice byla o něco málo překročena, ale ostatní okolnosti nasvědčují mírnějšímu zhodnocení právní kvalifikace, k vážnějšímu postihu se nepřistoupí. Naopak existují situace, kdy je možné kvalifikovat čin přísněji, i když se množství ne zcela přiblížilo hranici desetinásobku.⁴² V současnosti se praxe se stanovením těchto hranic vypořádává bez větších problémů. Aplikace ve vztahu k právnímu posouzení skutku se jeví jako funkční. K obtížím dochází spíše na rovině skutkové neboli důkazní.⁴³

Přísněji bude pachatel potrestán např. pokud takové jednání spáchá vůči dítěti⁴⁴ nebo dítěti mladšímu 15 let. Zákonodárce klade důraz na ochranu nezletilých. Nezletilé osoby jsou bezpochyby více ohroženy užíváním a vznikem závislosti na drogách. Tyto osoby nemají ukončený psychický ani tělesný vývoj a negativní účinky drog mohou mít za následek trvalé poškození organismu. Dále se v kvalifikované skutkové podstatě objevuje spojení tohoto činu s organizovanou skupinou, která působí buď pouze na území ČR, nebo na území dvou a více států, z nichž jedním může být ČR.⁴⁵ Vyšší trest hrozí pachateli, který tento čin spáchá jako člen takové skupiny. Těžší trestní postih bude stanoven také v případě, že pachatelem je recidivista (byl již za takový trestný čin v posledních 3 letech odsouzen či potrestán), nebo pokud došlo k těžké

⁴¹ VIDRNA, Jan, VUČKA, Jan, POPOV, Petr. Větší než malé množství nejistoty. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 2. s. 35-41.

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012.

⁴³ BASÍK, Michal. Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti drogové a farmaceutické kriminalitě a pro trestnou činnost ve zdravotnictví za rok 2019. *NSZ ČR* [online]. Brno: NSZ ČR, 1. 2. 2020. 3 SE 101/2020. s. 3. [cit. 18. 3. 2021]. Dostupné na <https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>.

⁴⁴ Dítětem se rozumí dle §126 TZ osoba mladší 18 let.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004.

újmě na zdraví či smrti, nebo byl čin spáchán v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch či prospěch velkého rozsahu. Není nutné vyčíslit danou částku zcela přesně. Sankcionováno je již konkrétní jednání pachatele s úmyslem takového prospěchu dosáhnout.⁴⁶

Oproti jiným drogově motivovaným trestným činům zde nese trestní postih i samotná příprava.

§ 283 TZ Nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL a s jedy	
Základní skutková podstata	
Objektivní stránka	nedovolená výroba a jiné nakládání: dovoz, vývoz, průvoz, nabídka, zprostředkování, prodej, nebo opatření jinému a přechovávání pro jiného
Objekt	zájem na ochraně společnosti a jednotlivců před nebezpečím, které vyplývá z nelegálního nakládání
Subjektivní stránka	úmyslné zavinění (postačí úmysl nepřímý)
Subjekt	FO i PO
Věc související s trestným činem	omamná látka, psychotropní látka, prekursor, přípravek obsahující OPL nebo prekursor, jed
Rozsah	bez omezení
Trest	odnětí svobody na 1 rok až 5 let nebo peněžitý trest
Kvalifikovaná skutková podstata	
Trest odnětí svobody na 2 léta až 10 let nebo propadnutí majetku	člen organizované skupiny
	recidiva (pachatel odsouzen nebo potrestán za takový TČ v posledních 3 letech)
	ve značném rozsahu
	ve větším rozsahu vůči dítěti
	v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu 15 let
Trest odnětí svobody na 8 až 12 let nebo propadnutí majetku	způsobení těžké újmy na zdraví
	úmysl získat značný prospěch (pro sebe nebo pro jiného)
	ve velkém rozsahu
	ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu 15 let
	způsobení těžké újmy na zdraví nejméně 2 osob nebo smrti

⁴⁶ BASÍK: *Zpráva o činnosti...* [cit. 18. 3. 2021]. s. 4.

Trest odnětí svobody na 10 až 18 let nebo propadnutím majetku	úmysl získat prospěch velkého rozsahu (pro sebe nebo pro jiného)
	spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech
Příprava je trestná.	

Tabulka č. 1: Trestný čin dle §283 TZ.

Zdroj: Vlastní zpracování (ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2243-2255).

2.2. Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

Pro trestný čin přechovávání OPL a jedu má význam rozlišování drog na tzv. měkké a tvrdé. Ustanovení se skládá ze dvou základních skutkových podstat, které se od sebe odlišují právě s ohledem na charakter drogy.⁴⁷ Zohledňuje se tak míra společenské škodlivosti a zdravotní nebezpečnosti. O tzv. měkké drogy se jedná v první základní skutkové podstatě a jde o konopné látky, konkrétně o „látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoli tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC)“⁴⁸. V druhé jde o všechny ostatní OPL. Tyto dvě základní skutkové podstaty rozlišují trestněprávní postih pachatele, kdy konopné látky se spojují s nižší trestní sazbou z důvodu menšího nebezpečí pro společnost a zdraví, než nesou drogy ze skupiny druhé, např. heroin či pervitin.⁴⁹

Přechováváním se rozumí jakýkoliv způsob držení dané OPL, pachatel nemusí mít látku přímo u sebe, stačí, pokud ji má ve své moci (např. skrytou na nějakém místě nebo u jiné osoby). Tento drogový trestný čin má subsidiární povahu a privilegovanou skutkovou podstatu k nedovolené výrobě a jinému nakládání dle §283 TZ, protože postihuje pouze pachatele, kteří přechovávají určité množství OPL pro svou vlastní potřebu. Toto ustanovení tedy oproti §283 TZ míří na konzumenty a ne distributory a výrobce drog.⁵⁰

Významnou roli zde opět hraje pojem množství větší než malé, bez kterého nebude naplněna skutková podstata činu. Držení dávky, která slouží k přímému užití konzumentem, není přechováváním, jde pouze o tzv. spotřební

⁴⁷ VRÁBLOVÁ, Miroslava, KLÁTIK, Jaroslav, RÍSOVÁ, Vanda. *Drogové trestné činy*. Praha: Leges, 2018. s. 162-163.

⁴⁸ Aktuální znění: zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (§284 odst. 1).

⁴⁹ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 440.

⁵⁰ ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2258-2259.

držbu.⁵¹ Samotná konzumace drog není trestně postihnutelná. O trestný čin přechovávání půjde pouze v situaci, kdy bude pachatel držet množství větší než malé. Při posuzování případu je třeba brát na zřetel všechny související relevantní okolnosti, jako jsou např. zkušenosti pachatele s přechováváním či jiným nakládáním s OPL.⁵²

Přísněji bude pachatel potrestán, pokud trestný čin přechovávání spáchá ve značném rozsahu nebo ve větším rozsahu a to bez ohledu na druh přechovávané OPL.

§ 284 TZ Přechovávání OPL a jedu		
Základní skutková podstata		
Objektivní stránka	neoprávněné přechovávání pro vlastní potřebu v množstvím větším než malém	
Objekt	zájem na ochraně společnosti a jednotlivců proti možnému ohrožení vyplývajícího z nekontrolovatelného nakládání s OPL a jedy pro vlastní potřebu, ochrana zdraví a života konkrétních osob	
Subjektivní stránka	úmyslné zavinění (postačí úmysl nepřímý)	
Subjekt	FO i PO	
Věc související s trestným činem	omamná látka konopí, pryskyřice z konopí nebo psychotropní látka obsahující tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), nebo jiná omamná nebo psychotropní látka	
Rozsah	množství větší než malé	
Trest	omamná látka konopí (kanabinoidy)	odnětí svobody až na 1 rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci
	jiná omamná nebo psychotropní látka	odnětí svobody až na 2 roky, zákaz činnosti nebo propadnutí věci
Kvalifikovaná skutková podstata		
Trest odnětí svobody na 6 měsíců až 5 let nebo peněžitý trest	ve větším rozsahu	
Trest odnětí svobody na 2 roky až 8 let	ve značném rozsahu	

⁵¹ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 811/2015-29.

Tabulka č. 2: Trestný čin dle §284 TZ.

Zdroj: Vlastní zpracování (ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2258-2262).

2.3. Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku

Toto ustanovení vyplnilo nejasnosti ohledně právního posouzení pěstování rostlin obsahujících OPL (ještě před jejich sklizením). Tento drogový trestný čin opět představuje tzv. privilegovanou skutkovou podstatu ve vztahu k nedovolené výrobě a jinému nakládání dle §283 TZ, jelikož směřuje na konzumenty, tedy pachatele, kteří nedovoleně pěstují (a zároveň i drží) rostliny obsahující OPL pro sebe (stejně jako §284 TZ). Pěstováním se rozumí taková činnost, kdy se rostlině poskytnou dostatečné podmínky pro její zdravý růst. Trestněprávní regulaci podléhá pouze pěstování rostlin obsahujících OPL v množství větším než malém. K výkladu tohoto pojmu viz předchozí kapitoly. Opět zde dochází k rozlišení na principu dělení drog na tzv. měkké a tvrdé a s tím souvisí výše trestní sazby. První skutková podstata se týká neoprávněného pěstování rostliny konopí, tedy jde o každou rostlinu, která patří do čeledi Cannabis. Druhá směřuje na nedovolené pěstování hub a jiných rostlin, které obsahují OPL.⁵³

Pokud se pachatel dopustí pěstování ve větším či značném rozsahu, hrozí mu vyšší trestněprávní sankce. Kvalifikované skutkové podstaty se vztahují k oběma základním a zákonodárce již nepoužívá jinou míru trestní represe s ohledem na pěstování vymezené rostliny.⁵⁴

Dle autorky jsou seznamy rostlin obsahujících OPL ne zcela dostačující, jelikož např. pěstování puškvorce nebo muškátového oříšku nepodléhá zákonné restrikci, i když obsahují OPL.⁵⁵

§ 285 TZ Nedovolené pěstování rostlin obsahujících OPL	
Základní skutková podstata	
Objektivní stránka	neoprávněné pěstování pro vlastní potřebu v množstvím větším než malém

⁵³ ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2263-2267.

⁵⁴ Nový trestní zákoník, změny v postihu (nejen) drogové kriminality. *Zaostřeno na drogy: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2010, 1/2010 (ročník osmý). s. 6-7. [cit. 17. 3. 2021]. Dostupné na <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2010-zaostreno-na-drogy/01-10-novy-trestni-zakonik/>.

⁵⁵ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* s 443.

Objekt	zájem na ochraně společnosti a jednotlivců proti možnému ohrožení vyplývajícího z nekontrolovatelného pěstování rostlin obsahující OPL pro vlastní potřebu, ochrana zdraví a života konkrétních osob	
Subjektivní stránka	úmyslné zavinění (postačí úmysl nepřímý)	
Subjekt	FO i PO	
Věc související s trestným činem	rostlina konopí nebo jiná rostlina a houba obsahující OPL	
Rozsah	množství větší než malé	
Trest	rostlina konopí	odnětí svobody až na 6 měsíců, peněžitý trest nebo propadnutí věci
	jiná rostlina nebo houba obsahující OPL	odnětí svobody až na 1 rok, peněžitý trest nebo propadnutí věci
Kvalifikovaná skutková podstata		
Trest odnětí svobody až na 3 roky nebo peněžitý trest	ve větším rozsahu	
Trest odnětí svobody na 6 měsíců až 5 let	ve značném rozsahu	

Tabulka č. 3: Trestný čin dle §285 TZ.

Zdroj: Vlastní zpracování (ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2263-2267).

2.4. Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedu

Tento trestný čin souvisí s výrobou či držením prekursorů nebo podobných předmětů (chemikálie, baňky, zkumavky atd.), které přímo slouží k nelegální výrobě OPL nebo přípravku, jenž takovou látku obsahuje. Vesměs se může jednat o cokoliv, co pachatel úmyslně použije a je určeno k nelegální výrobě drogy.⁵⁶

Kvalifikovaná skutková podstata zahrnuje (jak bylo popsáno u předchozích drogových trestných činů) spáchání skutku jako člen organizované skupiny

⁵⁶ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* s. 444.

či ve značném rozsahu, ve větším rozsahu, vůči dítěti nebo za účelem zisku značného prospěchu pro sebe nebo někoho jiného. I toto ustanovení má svůj význam pro odhalování drogově motivované trestné činnosti. Nejčastěji jde o případy, kdy je objevena a zajištěna vana s plnou výbavou sloužící k nelegální výrobě OPL. Jelikož v některých případech nedojde k prokázání úmyslu pachatele, že tento objekt s vybavením chtěl využít k produkci některé z OPL (tudíž nemůže být kvalifikován jako příprava trestného činu dle §283 TZ), může být trestně stíhán za trestný čin držení předmětů k nedovolené výrobě OPL.⁵⁷

§ 286 TZ Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě OPL a jedu	
Základní skutková podstata	
Objektivní stránka	výroba prekursorů a jiných předmětů určených k nedovolené výrobě OPL, přípravku obsahující OPL nebo jedu, nebo opatření těchto předmětů pro sebe nebo jiného, nebo přechovávání těchto předmětů
Objekt	zájem na ochraně společnosti a jednotlivců proti možnému ohrožení vyplývajícího z nekontrolovatelného nakládání s jedy, OPL a přípravky obsahující OPL, ochrana zdraví a života konkrétních osob
Subjektivní stránka	úmyslné zavinění (postačí úmysl nepřímý)
Subjekt	FO i PO
Věc související s trestným činem	prekursor, jiný předmět určený k nedovolené výrobě OPL, přípravku obsahující OPL nebo jedu
Trest	odnětí svobody až na 5 let, peněžitý trest, zákaz činnosti nebo propadnutí věci
Kvalifikovaná skutková podstata	
Trest odnětí svobody na 2 roky až 10 let	člen organizované skupiny
	ve značném rozsahu
	ve větším rozsahu vůči dítěti
	zisk značného prospěchu pro sebe nebo jiného

Tabulka č. 4: Trestný čin dle §286 TZ.

Zdroj: Vlastní zpracování (ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2268-2272).

⁵⁷ ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2268.

2.5. Šíření toxikomanie

Ustanovení týkající se šíření toxikomanie není na rozdíl od předešlých drogových trestných činů vázáno pouze na OPL. Vymezují se zde šířeji všechny návykové látky s výjimkou alkoholu. Šíření toxikomanie představuje cílené jednání pachatele, jako je svádění či jiné podněcování ke zneužívání návykových látek nebo podpora takového chování.⁵⁸ Podněcování znamená, že činnost pachatele ve svém souhrnu má způsobilost ovlivnit vnitřní stav osoby tak, aby se v ní vzbudilo či utvrdilo rozhodnutí takovou látku zneužít.⁵⁹ Nemusí k samotnému zneužití další osobou dojít, postačí takové jednání pachatele, které působí na rozhodování osoby.⁶⁰

K naplnění skutkové podstaty postačí i případy, kdy pachatel veřejně neurčitému okruhu osob nabízí a vystavuje předměty, které se se zneužitím návykové látky pojí. Nemusí ani disponovat přímo danou látkou.⁶¹ S tímto úzce souvisí v posledních letech velmi diskutované a řešené téma ohledně tzv. growshopů. Jedná se o podniky, které různé podobné látky látkám návykovým nebo jiné předměty sloužící k užívání návykových látek nabízejí (např. oblečení či dekorativní předměty s obrázky konopí). Nejčastěji se setkáváme s takovými podniky v souvislosti s návykovou látkou marihuanou. K tomuto problému se vyjadřoval i Ústavní soud: „Princip subsidiarity trestní represe vyjadřuje mimo jiné požadavek, aby zákonodárce zohledňoval příkaz tolerance vůči nekonvenčnímu (nekonformnímu) chování, dle něhož je třeba respektovat též určité způsoby chování, které jsou sice většinou společnosti hodnoceny jako „nenormální“, vzbuzují její nelibost, avšak nejsou pro ni vyloženě škodlivé. Příkaz tolerance má zabránit tomu, aby většina společnosti vnucovala menšině uniformní modely chování tam, kde to není nezbytné. Porušení principu subsidiarity trestní represe v uvedeném ani v jiném smyslu ale nepředstavuje, je-li zpřístupnění (širokému okruhu osob) nejen návodných a podněcujících informací, nýbrž i poskytnutí morální podpory a materiálního zajištění pro zneužívání návykových látek (provozováním příslušné prodejny) obecnými soudy podřazeno pod skutkové znaky objektivní stránky trestného činu šíření toxikomanie.“⁶²

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.

⁵⁹ ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář*. s. 2273-2276.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014-37.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2016, sp. zn. 11 Tdo 778/2016.

⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. III. ÚS 934/13-2.

Kvalifikovaná skutková podstata opět zahrnuje spáchání tohoto činu členem organizované skupiny, vůči dítěti a dítěti mladšímu patnácti let. Specifické je spáchání šíření toxikomanie prostřednictvím médií (tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem).⁶³ Význam tohoto zpřísnění trestní sazby se jeví naprosto zásadní v dnešním moderním světě, kdy velká část trestné činnosti probíhá právě na internetu.⁶⁴

S problémem šíření toxikomanie se setkáváme často u dospívajících. Dochází buď k přímému svádění osoby ke zneužití OPL, nebo nepřímo. Mladiství jsou k takovému ovlivnění náchylnější s vidinou přijetí do určité společenské skupiny, mladší děti napodobují ty starší a to včetně užívání drog. Rizikovým prostředím se stává mj. i škola, kde žák či student přichází do kontaktu s těmi, kteří drogy užívají. V dnešní době drtivá část mladistvých považuje drogy za zábavu, ale i možnost úniku od svých povinností a za způsob vyjádření svého protestu.⁶⁵

§ 287 TZ Šíření toxikomanie	
Základní skutková podstata	
Objektivní stránka	svádění jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu, nebo podpora nebo podněcování jiného ke zneužívání takové látky, nebo šíření zneužívání takové látky
Objekt	zájem na ochraně společnosti a jednotlivců před riziky spojenými se zneužíváním jiných návykových látek než alkoholu, ochrana života a zdraví lidí
Subjektivní stránka	úmyslné zavinění
Subjekt	FO i PO
Věc související s trestným činem	návykové látky s výjimkou alkoholu
Trest	odnětí svobody až na 3 roky nebo zákaz činnosti
Kvalifikovaná skutková podstata	
Trest odnětí svobody na 1 rok až	člen organizované skupiny vůči dítěti

⁶³ ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář*. s. 2276-2277.

⁶⁴ SEDLÁČKOVÁ, Jolana. *Trestněprávní aspekty drogové trestné činnosti a její specifika*. Disertační práce. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2017. s. 66-67.

⁶⁵ VÁLKOVÁ, Helena, KUČHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. s. 450-451.

5 let nebo peněžitý trest	tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem
	zisk značného prospěchu pro sebe nebo jiného
Trest odnětí svobody na 2 roky až 8 let	vůči dítěti mladšímu 15 let

Tabulka č. 5: Trestný čin dle §287 TZ.

Zdroj: Vlastní zpracování (ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2273-2277).

2.6. Společné ustanovení

Poslední ustanovení se vztahuje ke všem předchozím drogovým trestným činům. Odstavec čtvrtý se týká látek s hormonálními účinky dle §288 TZ, což nespadá do tématu této práce. Tato norma má odkazovací a zmocňovací charakter. Jejím prostřednictvím se odkazuje na zákon, který určuje, co se považuje za OPL, za přípravky obsahující OPL a prekursory sloužící k nelegální výrobě OPL. Konkrétně se jedná o zákon o návykových látkách. V dalším případě zmocňuje vládu, aby příslušným nařízením určila, co se považuje za jed. Dále má vláda poskytnout prostřednictvím nařízení seznam rostlin a hub obsahující OPL a určit, jaké je jejich množství větší než malé.⁶⁶

Samotné užívání OPL zůstává netrestné, nelze postihnout takové jednání, kterým se osoba poškozuje sama. Pokud není naplněna skutková podstata některého drogového trestného činu, především pro nesplnění podmínky množství většího než malé, neznamena to ale beztrestnost takového počínání. Ve většině případů půjde o přestupky, jejichž úpravu najdeme např. v zákoně o návykových látkách.⁶⁷

Dle autorky této práce jsou některé pasáže právní úpravy drogově motivovaných trestných činů nejednoznačné. I když se jedná o poměrně závažně trestné činy s vysoce stanovenými tresty, k právní kvalifikaci takových činů musí docházet zejména na základě podzákoných předpisů a široké judikatury a nepostačí samotný zákon.

⁶⁶ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* s. 447.

⁶⁷ MRAVČÍK, Viktor a kol. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019. *Národní monitorovací středisko pro drogy* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020. s. 22. [cit. 22. 3. 2021]. Dostupné na <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-o-stavu-ve-vecech-drog-v-ceske-republice-v-roce-2019/>.

§289 Společné ustanovení (bez odstavce 4)		
Pojem	Právní předpis	Související ustanovení
OPL	Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů	§283, 284, 286, 287
přípravek obsahující OPL		§283, 286
prekursor používaný pro nezákonnou výrobu OPL		§283, 286
jed	Nařízení vlády č. 467/2009 Sb.	§ 283, 284, 286
rostliny a houby obsahující OPL a jejich množství větší než malé	Nařízení vlády 455/2009 Sb.	§285

Tabulka č. 2: Trestný čin dle §289 TZ.

Zdroj: Vlastní zpracování (ŠČERBA: *Trestní zákoník. Komentář.* s. 2284-2286).

3. Vyšetřování drogové kriminality

Tato kapitola tvoří stěžejní část práce. Autorka chce touto prací především sjednotit a ucelit informace o postupech orgánů činných v trestním řízení, které vyšetřují drogovou kriminalitu. Vyšetřováním se v tomto smyslu rozumí část kriminalistické vědy, která se zabývá vyhledáváním, zajišťováním a zkoumáním kriminalistických stop či jiných důkazů a kriminalistických informací. K tomuto slouží celé spektrum metod, teorií a postupů.⁶⁸ Tato práce se zaměřuje na specifika vyšetřování drogové kriminality. Vyšetřování se úzce pojí s postupem policejního orgánu v přípravném řízení, tedy do doby podání obžaloby či jiného ukončení trestního stíhání. Obsah kapitoly se řídí trestním řádem a postupně představuje jednotlivé prostředky usnadňující vyšetřování orgánu činného v trestním řízení. Jsou seřazeny dle toho, jak obvykle policejní orgán ve vyšetřování postupuje.

3.1. Ohledání místa činu

Ohledání místa činu se typicky provede vždy, když existuje podezření ze spáchání trestného činu. Jedná se o velmi důležitý procesní úkon. Jednání pachatele má jako každé jiné jednání vliv na vnější prostředí.⁶⁹ Místem činu se rozumí určité území, kde došlo přímo ke spáchání trestného činu, ale i všechna ostatní místa, která mají spojitost s jeho dokonáním. Význam spočívá v možnosti sběru prvotních relevantních informací spojených se spáchaným trestným činem a zjištění potřebných okolností k objasnění situace. Nacházejí se zde důležité stopy, které mohou mít rozhodující vliv na další postup v trestním řízení. Podstatná je včasnost a precizní postup při zajištění takového místa, každá chyba může vést ke ztrátě důležitých informací. Ohledání místa činu provádí policejní orgán. Někdy sem spadá i ohledání mrtvoly, stejně jako zajištění dalších stop, dokumentů a předmětů. Tento úkon je možné provést ještě před zahájením trestního řízení. Většinou se jedná o úplně první provedený úkon policejním orgánem, který určuje směr dalšího vyšetřování.⁷⁰ Ohledání místa činu ustanovuje trestní řád v §113 a dle §89 odst. 2 TŘ se jedná o řádný důkaz.

⁶⁸ PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, s. r. o., 2007. s. 11-13.

⁶⁹ ZEMAN, Petr. *Kriminalistické metody odhalování a vyšetřování drogové kriminality*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Karlovy univerzity v Praze, 1999. s. 43.

⁷⁰ ŠÁMAL: *Trestní řád. Komentář*. s. 1628-1630.

V případě drogové trestné činnosti se tento úkon typicky pojí s místem výroby či přechovávání OPL. Jedná se o tzv. nelegální pěstírny a chemické laboratoře neboli varny, kde systematicky dochází k páchání drogových trestných činů. Postup při ohledání takových míst je třeba pečlivě naplánovat a dodržovat stanovená pravidla. Příprava a složitost ohledání se odvíjí od rozsahu a organizovanosti pachatelů. Při nejednotnosti a nepřipravenosti osob provádějících ohledání může dojít k úniku pachatelů a zničení podstatných důkazů, které se nacházejí právě na místě činu. V průběhu ohledání se zajišťují přítomné OPL, prekursory, léky a jiné chemické látky, chemické nádoby a technika sloužící k výrobě a přechovávání drog, ale také např. odborná literatura související s nelegální činností. Pokud se ohledává místo trestného činu, který byl spáchán přímo toxikomanem, zaměřuje se na stopy spojené s užitím drog.⁷¹ Trestní řád v ustanovení §113 ve věci ohledání stanoví, že je možné přibrat znalce. V praxi se však znalec využívá jen u těch nejkomplicovanějších případů, kdy se vyžaduje odborný dozor při ohledání. Jinak se znalec přibírá až po provedení ohledání místa činu, kdy se mu předá např. OPL nebo jiná látka, která vyžaduje odbornou analýzu či jiné zkoumání v laboratoři.⁷²

3.2. Typické stopy a jejich zajišťování

Kriminalistickou stopou se rozumí sebemenší odraz neboli změna na místě trestného činu nebo kriminalistické události. Taková změna může proběhnout v materiálním prostředí či ve vědomí člověka (paměťové stopy). Stopu s kriminalistickou relevantní událostí spojuje příčinná souvislost, bez této souvislosti by se nejednalo o kriminalistickou stopu. V praxi se na místě činu či jiném místě vyhledají a zajistí všechny stopy a až následně se vyhodnotí, zda jde o stopy v přímé souvislosti s danou událostí a zda se mají dále zkoumat pomocí kriminalistických metod a prostředků a lze je využít při vyšetřování.⁷³ Řadí se mezi věcné důkazní prostředky. Jde o předmět ohledání, vyskytují se na těle osoby nebo povrchu věci.⁷⁴ Při jejich zajišťování se musí postupovat naprosto precizně, aby nedošlo k jejich poškození.

⁷¹ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 48-49.

⁷² ŠAMAL: *Trestní řád. Komentář.* s. 1630. Srov. více v kapitole 3.9. Využití jiných vědních oborů.

⁷³ VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika.* Studijní opora. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku, 2011. s. 30-32.

⁷⁴ PÚRY, František. Stopy trestného činu. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník.* 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

Typickými stopami v souvislosti s drogovou kriminalitou jsou bezpochyby samotné drogy, ale i různorodé chemické látky, příměsi, jedy, léky apod. Dále mezi takové stopy spadají prekuzory a jiné předměty související s výrobou či jiným nakládáním a přechováváním drog. Takové předměty typicky představuje laboratorní aparatura, zejména při zajišťování výroben drog.⁷⁵ Podle velikosti, stavu a modernizace takových chemických pomůcek lze mnohdy určit, o jak velkou a organizovanou drogovou trestnou činnosti se jedná.⁷⁶ Ve výrobnách se vyskytují především stopy daktyloskopické, chemické či biologické (tedy stopy materiální). Na základě takových stop mohou odborníci zjistit produkční schopnost konkrétní varny, z čehož následně vyplývá množství vyprodukované drogy, dle kterého se právně kvalifikuje trestný čin. Charakteristickou stopou v přílehlých místech varen bývají i toxické odpady, které vznikají v důsledku nelegální výroby drog a pachatelé se jich následně zbavují.⁷⁷ K zadržení podezřelých či svědků a zajištění souvisejících paměťových stop v takových prostorách většinou nedochází.

V pěstírnách se vyskytují podobné stopy jako ve varnách. Zajišťují se zde především rostliny konopí ve všech fázích růstu⁷⁸ a v dnešní době velice moderní technologie sloužící k pěstování takových rostlin. V pěstírnách dochází častěji k zadržení pachatelů, kteří se zde při ohledání nacházejí, jelikož rostliny konopí potřebují velkou péči. V takovýchto prostorách dále pachatelé ukrývají a skladují např. větší finanční prostředky z jejich nelegální trestné činnosti, zbraně, odbornou literaturu, vozidla nebo elektronické zařízení.⁷⁹

⁷⁵ Operace „NOVIS“. Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. [cit. 22. 2. 2021]. s. 15. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.

⁷⁶ Tisková zpráva Celní správy České republiky: Celníci odhalili varnu drog na Teplicku. In: *Celní správa České republiky*: Celní úřad Praha Ruzyně [online]. Praha, 19. 8. 2020. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/celnici-odhalili-varnu-drog-na-teplicku.aspx>.

⁷⁷ Operace „ROAYAL“. Výroční zpráva za rok 2018. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. [cit. 22. 2. 2021]. s. 16. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.

⁷⁸ Tisková zpráva Celní správy České republiky: Celníci překazili podnikání s konopím za více než tři miliony korun. In: *Celní správa České republiky*: Celní úřad Praha Ruzyně [online]. Praha, 17. 12. 2020. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/Celn%C3%ADci-p%C5%99ekazili-podnik%C3%A1n%C3%AD-s-konop%C3%ADm-za-v%C3%ADce-ne%C5%BE-t%C5%99i-miliony-korun.aspx>.

⁷⁹ Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>. Tisková zpráva Celní správy České republiky: Celníci rozbili drogový gang. In: *Celní správa České republiky*: Celní úřad Praha Ruzyně [online]. Praha, 17. 12. 2020. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/Celn%C3%ADci-rozbili-drogov%C3%BD-gang.aspx>.

Zvláštnosti zajišťování stop u drogové kriminality se objevují při přepravě drog. Drogy mohou mít přepravci přímo na těle nebo k pašování využívají dopravní prostředky nebo cestovní zavazadla. Charakteristika způsobu přepravy a následně i stop se odvíjí od druhu převážené drogy. K odhalení místa ukryté drogy a zajištění stop je zapotřebí znalost takových úkrytů. Pašování marihuany probíhá díky velkému objemu většinou pomocí osobních a nákladních vozidel, kdy se využívá konstrukce vozu pro ukrytí drogy.⁸⁰ Převoz kokainu se uskutečňuje především leteckou dopravou, a to buď prostřednictvím zavazadel, nebo přímo v tělních dutinách kurýrů. Takoví jedinci se někdy dají poznat díky své nervozitě, která se může projevat odlišným chováním od ostatních cestujících. Dochází ale také k využívání lidí, kteří si nejsou vědomi toho, že nelegální látku přepravují, či dětí, kdy dealeři spoléhají na menší podezřívavost při prohlídkách jejich zavazadel.⁸¹ Stejně tak se přepravují drogy heroin a pervitin; oproti marihuaně jsou lépe skladné a existuje velké množství způsobů ukrytí takových drog. Pašování se provádí také prostřednictvím zásilek, kdy pachatelé drogu ukryjí v jiném zboží.

K zajištění stop v souvislosti s drogovou trestnou činností se typicky využívají speciálně vycvičení psi, kteří dovedou rozpoznat přítomnost drogy pomocí čichu.⁸² Psi umějí vyhledat drogy u osoby, ale i v dopravních prostředku, zavazadle, zásilce apod. Tyto pachové stopy jako důkazní prostředek jsou neprůkazné, nemohou usvědčit pachatele samostatně. Jedná se o nepřímý důkaz a k prokázání viny musí existovat další usvědčující důkazy. Samotná pachová stopa dokazuje pouze to, že pachatel přišel do styku s předmětem, ze kterého byla stopa získána.⁸³

V posledních letech se obchoduje (hlavně s drogou MDMA) prostřednictvím kyberprostoru (darknet apod.). Po dohodnutém obchodu přes internet využívají dealeři na našem území přepravní společnosti a drogy odesílají v zásilkách. Platba se provádí v kryptoměnách, např. bitcoinech. Je tedy stěžejní, aby se policejní orgán pohyboval

⁸⁰ Operace „SEVER“. Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. [cit. 22. 2. 2021]. s. 17. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.

⁸¹ STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. s. 166.

⁸² Tisková zpráva Celní správy České republiky: Úspěšná kontrola zásilek v přepravních společnostech. In: *Celní správa České republiky*: Celní úřad Praha Ruzyně [online]. Praha, 7. 12. 2020. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/%C3%9Aasp%C4%9B%C5%A1n%C3%A1-kontrola-z%C3%A1silek-v-p%C5%99epravn%C3%ADch-spole%C4%8Dnostech.aspx>.

⁸³ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15.

i v tomto prostředí a byl schopen na základě informací zajistit další stopy pro odhalení nelegální činnosti.⁸⁴

3.3. Osobní prohlídka, domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků

Prohlídky jakožto zajišťovací úkony ustanovuje trestní řád v §82 an. (osobní, domovní a prohlídka jiných prostor a pozemků) ale i zákon o Policii ČR.⁸⁵ Při takových úkonech je policejní orgán zákonem oprávněn zasáhnout do ústavně zaručené nedotknutelnosti osobní či domovní svobody lidí⁸⁶ za účelem objasnění kriminalistické události. Prohlídkou se rozumí metoda, kterou se nalézají a zajišťují osoby, věci či jiné objekty, které mají význam pro další postup ve vyšetřování trestné činnosti. Jelikož při prohlídkách dochází k dotčení práv pod ochranou Ústavy a LZPS, musí se striktně dodržovat zákonný postup, jinak půjde o absolutně neúčinný důkazní prostředek.⁸⁷ Je nutné pořizovat potřebnou dokumentaci. Prohlídka se nařídí, pokud existuje důvodné podezření, že se na určitém místě nachází osoba či věc potřebná pro vyšetřování trestného činu nebo nějaká konkrétní osoba takovou věc zadržuje.⁸⁸

U osobní prohlídky se prohlízející osoby zaměřují jak na tělo prohledávané osoby, tak na její oděv. Předmětem prohlídky mohou být samotné OPL či jiné látky související s nelegální výrobou nebo jiným nakládáním s OPL, dále prekurzory a jiné předměty související s drogovou trestnou činností, ale také např. finanční prostředky nebo věci pocházející z páchaní trestných činů. Velice důležité jsou i nalezené kontakty na jiné osoby, které s takovou drogovou kriminalitou souvisejí. Prohledávají se tělní dutiny, jelikož nejčastěji dochází k úkrytu drogy tím, že ji dotčená osoba spolkně (tzv. polykači). Využívají se tedy vhodné zdravotnické přístroje, aby byly nalezeny nelegální látky uvnitř těla prohledávané osoby.⁸⁹ K takovému ukrytí drog

⁸⁴ Tisková zpráva Celní správy České republiky: Úspěšná kontrola zásilek v přepravních společnostech. In: *Celní správa České republiky*: Celní úřad Praha Ruzyně [online]. Praha, 7. 12. 2020. [cit. 22. 2. 2021]. Dostupná na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/%C3%9Aasp%C4%9B%C5%A1n%C3%A1-kontrola-z%C3%A1silek-v-p%C5%99epravn%C3%ADch-spole%C4%8Dnostech.aspx>.

⁸⁵ Konkrétně §35, 40, 42 zákona o Policii ČR.

⁸⁶ Srov. čl. 7 s 12 LZPS.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 783/2010.

⁸⁸ GŘIVNA, Tomáš. Domovní prohlídka. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁸⁹ ZEMAN: *Kriminalistické metody*... s. 58-59.

dochází hlavně při převozu z jedné země do jiné. Pokud se zjistí přítomnost OPL v těle prohledávané osoby, zahájí se trestní řízení proti takové osobě z důvodu spáchání trestného činu dle §283 TZ.⁹⁰ Oblečení také často slouží jako skryš hledaných věcí. Pachatelé upravují různé kusy oblečení, do kterých např. pomocí podšívek či skrytých kapes schovávají OPL či jiné zakázané předměty.⁹¹ Osobní prohlídka by pro prohledávanou osobu měla být nepředvídatelná, nečekaná a překvapivá, aby nedošlo ke zničení stop, které u ní mohly být nalezeny. Osoba má povinnost takovou prohlídku strpět, jinak lze prohlídku provést i přes její odpor.⁹²

Domovní prohlídka se provádí v místě obydlení a v jiných prostorách, které neslouží k bydlení a nejsou veřejně přístupné. Obydlím se rozumí vše, co slouží k bydlení, zajišťuje soukromí a chrání osobní věci člověka. Není rozhodné, kde se místo nachází či jak vypadá.⁹³ Řadí se sem např. sklep, půda nebo garáž, rekreační chata, nebo i automobil.⁹⁴ Jiným prostorem se myslí taková místa, která neslouží přímo k bydlení, např. kanceláře, skladiště, dílny, samostatné garáže apod. Při prohlídce jiných prostor nedochází k tak intenzivnímu zásahu do soukromí jako při prohlídce domovní.⁹⁵ V rámci drogové kriminality se jedná o stěžejní úkony, kdy se provádí prohlídky jak bytů dealerů nebo toxikomanů, tak i jiných prostor, jako jsou sklady, varny, pěstírny atd. Zajišťují se OPL, prekurzory, zařízení sloužící k výrobě a přechovávání,⁹⁶ různé pomůcky a náčiní k aplikaci drog, dokumentace související s trestnou činností, vysoké obnosy finančních prostředků, zbraně, motorová vozidla⁹⁷ nebo i samotné osoby, které se na místě nacházejí. Při prohlídce je nutné postupovat s maximální opatrností, a to zejména kvůli výskytu nebezpečných chemických látek, laboratorní aparatury nebo toxického odpadu.

⁹⁰ Operace „KRAJ“. Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. [cit. 23. 2. 2021]. s. 35. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.

⁹¹ ZEMAN: *Kriminalistické metody*... s. 58-59.

⁹² PÚRY, František. Osobní prohlídka. In: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

⁹³ ODEHNALOVÁ, Jana. Ústavnost domovní prohlídky a nedotknutelnost obydlení. *Právní rozhledy*, 2019, č. 8. s. 287-291.

⁹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 1221/16.

⁹⁵ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 767.

⁹⁶ Operace „FRANCIS, KOMP“. Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. [cit. 23. 2. 2021]. s. 19, 47. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.

⁹⁷ Operace „FAMILIA, AIRBUS“. Tamtéž. s. 34, 46.

Provádí se i prohlídky dopravních prostředků, které nejsou výslovně ustanoveny trestním řádem. V průběhu trestního řízení se na takovou prohlídku aplikuje ustanovení §83a TŘ, tedy dopravní prostředek se v tomto smyslu chápe jako jiný prostor nesloužící k bydlení. Takovou prohlídku přímo upravuje zákon o Policii ČR v ustanovení §42. Tato se využívá především na hraničních přechodech k odhalování páchaní trestného činu vývozu, dovozu a převozu dle §283 TZ. Pachatelé často ukrývají OPL do dutin nákladních i osobních automobilů. Tato problematika se týká hlavně celní správy, právní zakotvení nalezneme tedy i v zákoně o Celní správě ČR. Ustanovení §35 odst. 1 písm. b) tohoto zákona opravňuje orgán celní správy provést kontrolu osob, zavazadel, dopravních prostředků, jejich nákladů, souvisejících dokumentů a přepravovaných zásilek. Zavazadla bývají také využita jako úkryt pro nelegální látky např. pod tzv. falešným dnem. Celníci využívají technologie, která odhalí přítomnost drog.⁹⁸ Prohlídek se účastní služební psi, kteří jsou vycvičeni na vyhledávání OPL. Občas se přibírá i znalec, především pokud se jedná o rozsáhlou kriminální činnost.

3.4. Zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování

Pachatelé drogové kriminality hojně využívají k obchodu s drogami či prekurzory právě zásilky. Obchod se uzavírá přes internet, kde především mladiství mají pocit anonymity a malé pravděpodobnosti odhalení jejich nelegálních činů.⁹⁹ Dealery poté prostřednictvím přepravních sužeb odesílají balíčky s dohodnutým obsahem. Tato přeprava však není využívána pouze pro malé zásilky pro jednotlivé uživatele drog, může se jednat i o několik kilogramů OPL, které odesílají výrobci pro dealery, kteří následně přeprodávají a dávají látku do oběhu mezi konzumenty. Zneužívají se všechny formy dopravy. Přepravní společnosti či konkrétní přepravci mnohdy o nelegálním obsahu zásilek nemají povědomí.¹⁰⁰ Kontrola takových zásilek je velmi významná pro odhalování a vyšetřování drogové kriminality. Tento institut zasahuje do ústavně zaručeného práva na listovní tajemství a tajemství jiných písemností a záznamů, které se uchovávají jak v soukromí, tak jsou zasílány poštou nebo jiným

⁹⁸ Tisková zpráva Celní správy České republiky: 45 kg drogy se snažil ukrýt ve svých zavazadlech. In: *Celní správa České republiky*. Celní úřad Praha Ruzyně [online]. Praha, 19. 12. 2019. [cit. 23. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-praha-ruzyne/tiskove-zpravy/2019/Stranky/45-kg-drogy-se-snazil-ukryt-ve-svych-zavazadlech.aspx>.

⁹⁹ Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. [cit. 23. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.

¹⁰⁰ ZEMAN: *Kriminalistické metody*... s. 94.

způsobem.¹⁰¹ Tuto skutkovou podstatu lze nalézt i u trestného činu porušení tajemství dopravovaných zpráv dle §182 TZ. Jelikož se jedná o jedno ze základních lidských práv, při narušení tohoto chráněného práva se musí postupovat zcela v mezích zákona. Trestní řád umožňuje takový zásah orgánům činným v trestním řízení v §86 an. při zadržení, otevření či použití záměny a sledování zásilky. Tyto instituty radikálně rozšiřují možnosti odhalení drogové trestné činnosti a rozsah možných podezřelých osob na takové činnosti se podílejících. Zásilkou se rozumí předmět, který se dopravuje jakýmkoliv způsobem, prostřednictvím pošty nebo jiné osoby, zahrnuje i dopravu skrytým způsobem.¹⁰²

Institut zadržení zásilky může v přípravném řízení nařídit státní zástupce. Osoba provádějící přepravu má povinnost předat zásilku, u které je nutné zjištění jejího obsahu, státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Pokud by se jednalo o neodkladný či neopakovatelný úkon, může policejní orgán bez předchozího nařízení vydat příkaz k pozdržení zásilky, přičemž ale nedochází k předání zásilky policejnímu orgánu nebo státnímu zástupci. K tomu lze přistoupit i před zahájením trestního stíhání, dokonce před sepsáním záznamu o zahájení úkonu trestního řízení.¹⁰³ V zásilkách se často přepravují OPL, čímž se pachatelé dopouštějí trestného činu dle §283 TZ.¹⁰⁴ Po zadržení většinou dojde k následnému otevření takové zásilky, což také vyplývá z právní úpravy tohoto institutu. V přípravném řízení může zásilku otevřít státní zástupce nebo policejní orgán po předchozím souhlasu soudce.¹⁰⁵ Dle autorky textu tento institut postrádá větší odraz zásady subsidiarity. Mělo by být vždy uváženo využití méně intenzivního zásahu do základních práv a svobod garantovaných Ústavou.

Za dodržení zákonem stanovených podmínek může policejní orgán provést tzv. záměnu zásilek. Tento postup se využívá s cílem zjištění dalších potencionálních pachatelů, kteří se podílejí na trestné činnosti. Právě při odhalování drogové kriminality je tento institut významný, protože se často jedná o rozsáhlý organizovaný zločin.¹⁰⁶

¹⁰¹ Srov. čl. 13 LZPS.

¹⁰² Srov. §87c TŘ.

¹⁰³ ŠÁMAL: *Trestní řád. Komentář*. s. 1166-1170.

¹⁰⁴ Tisková zpráva Celní správy České republiky: Zadrženy zásilky obsahující drogy katu jedlou a extázi. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 22. 11. 2018. [cit. 23. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-praha-ruzyne/tiskove-zpravy/2018/Stranky/zadrzeny-zasilky-obsahujici-drogy-katu-jedlou-a-extazi.aspx>.

¹⁰⁵ Srov. §87 TŘ.

¹⁰⁶ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 779.

Státní zástupce se souhlasem soudce v přípravném řízení může nařídit, aby taková zásilka byla zadržena, její obsah změněn na jiný, a předána dál k přepravě. To může policejní orgán přivést k distributorům či výrobcům drog, kteří mají významný podíl na organizování a fungování drogové kriminality. Policejní orgán o takovém úkonu sepisuje záznam, nikoliv protokol, a se zaměněnými věcmi nakládá jako s věcmi odňatými. Zákon nespecifikuje, co by mělo být novým obsahem zásilky.¹⁰⁷

Nejnovějším a také nejvyužívanějším institutem při vyšetřování drogové kriminality je sledování zásilky dle §87b TŘ. Tento institut hraje významnou roli při mezinárodní spolupráci¹⁰⁸ zaměřené proti obchodu s drogami. S jeho využitím mohou být odhaleni nejen organizátoři a další osoby zapojené do nelegálního obchodu a distribuce drog, ale i místa jejich působnosti, trasy převozů zásilek, či celé fungování zločinecké organizace. Při úspěchu a zajištění takových informací dochází k zatčení většího okruhu pachatelů, zadržení velkého množství OPL a prekurzorů a zabránění dalšího páchání rozsáhlé drogové trestné činnosti.¹⁰⁹ Jelikož obchod s drogami se uskutečňuje globálně, k zastavení takové trestné činnosti je třeba spolupráce mezi státy. Během využití institutu sledování zásilky by se měly pozastavit veškeré procesní úkony spojené s vyšetřováním, aby nedošlo ke zmaření a prozrazení prováděného sledování. Ze stejného důvodu provedení takového úkonu přichází v úvahu pouze v přípravném řízení. Postup musí dodržet zákonné podmínky, protože dochází nejen ke sledování zásilky samotné, ale i osob spojených s danou zásilkou a tedy jde o zásah do jejich práv a svobod. Sledování nařizuje státní zástupce, pokud existuje podezření, že zásilka obsahuje předměty uvedené v ustanovení §87a TŘ, tedy OPL, prekurzory a jedy. Půjde-li o situaci, která nesnese odkladu, může policejní orgán úkon provést i bez předchozího příkazu.¹¹⁰

V souvislosti s vymezením místa spáchání trestného činu se musí pracovat ohledně takovýchto zásilek se všemi místy, kde se zásilka pohybovala. Dle Nejvyššího soudu: „místem spáchání trestného činu, jehož zákonným znakem je, že pachatel nějakou látku „doveze“, je nejen místo, kde se zásilka obsahující dováženou látku ocitla na území České republiky a kde byl trestný čin dokonán, ale každé místo,

¹⁰⁷ ŠÁMAL: *Trestní řád. Komentář*. s. 1184.

¹⁰⁸ NOVOTNÁ, Jaroslava. *Právní pomoc v cizím státu v přípravném řízení trestním*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. s. 125.

¹⁰⁹ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 96.

¹¹⁰ ŠÁMAL: *Trestní řád. Komentář*. s. 1185-1191.

v němž došlo k nějakému byt' jen dílčímu jednání pachatele, které bylo příčinou toho, že zakázaná látka byla z ciziny dopravena na území České republiky, zejména místo, ze kterého byla učiněna objednávka, a dále každé místo, jímž zásilka na území České republiky procházela do doby, než byla doručena určenému příjemci a než byl trestný čin ukončen (dokončen).“¹¹¹

3.5. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

K usnadnění vyšetřování drogové kriminality slouží další významný institut, tzv. odposlech a záznam telekomunikačního provozu (dále jen odposlech a záznam), jímž se rozumí využití operativní techniky policejním orgánem. Je upraven v rozsáhlém ustanovení §88 TR, které určuje podmínky pro jeho použití. Při splnění takových předpokladů zákon opravňuje vydat příkaz k provedení odposlechu a záznamu policejním orgánem. Existuje zde důraz na subsidiaritu použití tohoto institutu, tedy pokud není možné daného účelu – získání potřebných a významných informací pro trestní řízení – dosáhnout jinak. Stejně tak je policejní orgán povinen po celou dobu trvání odposlechu a záznamu průběžně vyhodnocovat, zda stále trvají důvody pro takový postup. Pokud shledá, že podněty pominuly, odposlech a záznam ukončí.¹¹² Trestní řád stanoví, kdy lze odposlech a záznam nařídit. V přípravném řízení jej nařizuje soudce na návrh státního zástupce. Jde o vedení trestního řízení pro zločin s horní hranicí trestní sazby, nejméně 8 let. Dále trestní řád uvádí výslovně trestné činy, pro které je možné nařídit odposlech a záznam, a také případ, kdy se vede trestní řízení pro jiné úmyslné trestné činy, u kterých plyne stíhání z vyhlášené mezinárodní smlouvy. Tyto smlouvy, kterými je ČR vázána, umožňují použití odposlechu a záznamu při vyšetřování drogových trestných činů dle §283 až 287 TZ.¹¹³ Opět zde dochází k zásahu do Ústavou garantovaných práv člověka.¹¹⁴ Při využití takového prostředku musí být respektována zásada zdrženlivosti¹¹⁵ a lze takto postupovat pouze, pokud to situace důvodně vyžaduje.¹¹⁶

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 15 Td 10/2018.

¹¹² Srov. §88 odst. 3 TR.

¹¹³ BUDKA, Ivan. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017. s. 15-16.

¹¹⁴ Konkrétně: právo na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí dle čl. 7 LZP, právo na ochranu před neoprávněnými zásahy do soukromého a rodinného života a právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním či jiným zneužíváním údajů o své osobě dle čl. 10 LZPS, právo na ochranu listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv dle čl. 13 LZPS.

¹¹⁵ Srov. čl. 4 odst. 4 LZPS.

¹¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014-63.

Policejním orgánům usnadňuje tento prostředek infiltraci do kriminálního prostředí a získání potřebných informací k odhalení zejména dalších osob, které se drogové trestné činnosti účastní. Pro drogovou kriminalitu, především pak pro trestný čin výroba a jiné nakládání (zejména obchod) s OPL dle §283 TZ, je typické, že do zločinnosti není zapojena pouze jedna či dvě osoby, ale většinou se jedná o mnohočlennou organizovanou skupinu. Zadržením jednoho pachatele tak mnohdy nedochází k přerušení či zastavení nelegální činnosti takové skupiny. Odposlech tedy slouží k tomu, aby byla zjištěna struktura takové organizace a odhaleno co nejvíce dalších členů zainteresovaných v takovém jednání. Pachatelé mezi sebou komunikují převážně na dálku, tedy přes telefony či mobilní aplikace (Messenger, WhatsApp, Viber apod.). Stejně tak probíhá i komunikace mezi dealery a potencionálními „zákazníky“ při obchodu s drogou. Při odposlechu je nutné, aby se policejní orgán orientoval v porozumění slangových či krycích názvů. Mnohokrát dochází k složitému provázání i s jinými trestními činy a tento prostředek objasnění takových situací policejním orgánům usnadňuje. Navíc je možné pomocí tohoto prostředku sledovat pohyb osob, tedy mapovat jejich pole působnosti. Odposlech a záznam mají charakter velmi podobný operativně pátracím prostředkům.¹¹⁷

Ustanovení §88a TŘ navazuje na předchozí¹¹⁸ a pojednává o možnosti využití údajů získaných již v minulosti pomocí odposlechu či záznamu. Opět dochází k zásahu do chráněných práv, musí se tedy postupovat naprosto v mezích zákona a dodržet všechny stanovené podmínky. Takový odposlech či záznam může být použit i v jiné trestní věci (§88 odst. 6 věta třetí TŘ), i pokud se trestní řízení ve věci, ve které v souvislosti s vyšetřováním proběhl odposlech a záznam, již dále nekoná, protože nebyla prokázána vina.¹¹⁹ Policejní orgán dostává možnost zpětně zjistit, s kým byl dotyčný v kontaktu a lze tak odhalit další osoby podílející se na distribuce drog. Oproti ustanovení dle §88 TŘ neumožňuje policejnímu orgánu prozkoumat obsah takové komunikace, pouze prověřit např. volaná čísla osoby. Policejní orgán tedy může požadovat po zadrženém dealerovi poskytnutí seznamu příchozích

¹¹⁷ Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2019. *Prezidium Policie České republiky* [online]. Ze dne 22. 6. 2020. Vedeno pod Č. J. PPR – 1148–8/ČJ – 2020–990392. [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronicky-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>.

¹¹⁸ Podmínky, pro které trestné činy lze institut využít, jsou obdobné jako u §88 TŘ.

¹¹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014.

a odchozích hovorů, datum a čas takových hovorů, dobu či místo volání atd.¹²⁰ Dostávají tak důležité informace o dalších osobách, které nepřichází přímo do styku s drogou, ale její distribuci organizují v pozadí.

Oba instituty jsou významné pro odhalování drogové trestné činnosti, a to hlavně z důvodu, že je lze provést v utajení. Jako důkazní prostředek se používají samozřejmě pouze informace přímo související s vyšetřovaným trestným činem, ostatní informace jsou zničeny a nevyužity.¹²¹ Policejní orgán provede odposlech a záznam i jako úkon neodkladný či neopakovatelný, pokud to situace vyžaduje. Jde sice o významné narušení základních práv dotčených osob, avšak na druhé straně stojí veřejný zájem na ochraně společnosti před vysokým nebezpečím, plynoucím z nelegální činnosti spojené s OPL. Policejní orgány jsou tak schopny zajišťovat kontrolu nad takovými nebezpečnými skupinami a zabraňovat páchání trestných činů.¹²² Pachatelé o této možnosti stanovené zákonem samozřejmě vědí, často tedy mění své mobilní telefony nebo SIM karty, aby tak policejním orgánům ztěžovali pátrání a získávání informací o jejich aktivitách.

3.6. Použití operativně pátracích prostředků

Trestní řád v ustanovení §158b taxativně vymezuje použití policejním orgánem v řízení o úmyslném trestném činu tzv. předstíraný převod (§158c TŘ), sledování osob a věcí (§158d TŘ) a použití agenta (§158e TŘ) jakožto operativně pátracích prostředků. Ve své podstatě mají tyto prostředky za cíl oklamat druhou stranu a dopomoci k získání důležitých informací o páchané trestné činnosti.¹²³ Po novele trestního řádu se přesunula úprava těchto institutů do trestního řádu ze zákona o Policii ČR, aby došlo k odstranění duplicitní trestněprávní úpravy a využití výsledků těchto institutů bylo možné i v dalším trestním řízení.¹²⁴ Používání těchto prostředků má velmi striktní podmínky. Nesmí se sledovat jiné zájmy než ten na získání skutečností podstatných pro trestní řízení, klade se důraz na subsidiaritu, tedy využití prostředků pouze tehdy, nelze-li najít jiný obdobný způsob. Za tímto účelem je možné omezení

¹²⁰ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 788.

¹²¹ ŠÁMAL: *Trestní řád. Komentář*. s. 1211-1213.

¹²² ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 90.

¹²³ DVOŘÁK, Jan. Operativně pátrací prostředky a detekce lži. *Trestněprávní revue*, 2020, č. 4. s. 213.

¹²⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů některé další zákony.

práv a svobod, ale pouze v nezbytně nutné míře. Všechny záznamy získané v rámci těchto prostředků se dají použít jako důkaz v trestním řízení.¹²⁵

3.6.1. Předstíraný převod

Předstíraným převodem může policejní orgán provést předstíranou koupi, prodej nebo jiný způsob převodu předmětu, kdy se může jednat o věc, jejíž držení je nepřipustné nebo se k držbě potřebuje zvláštního povolení, nebo věc pochází z trestného činu nebo může sloužit ke spáchání trestného činu. Toto vymezení představuje nezbytnost k postupům při vyšetřování drogových trestných činů, jelikož se takový převod většinou týká OPL či prekurzorů, jejichž nedovolené držení a dispozice s nimi by znamenala naplnění skutkové podstaty některého z drogových trestných činů. Předstíraný převod lze provést pouze na základě předchozího písemného povolení státního zástupce. Existují ale i výjimky, kdy policejní orgán může využít tento prostředek bez povolení, a to tehdy, pokud věc nesnese odkladu.¹²⁶ Následně policejní orgán zpětně požádá o povolení a pokud jej nedostane, musí akci ukončit a získané informace se stanou dále nepoužitelné.¹²⁷ Mnohdy dochází k propojení předstíraného převodu s rolí agenta.¹²⁸

Při odhalování nelegální činnosti související s drogami využívá policejní orgán tento prostředek např. ve smyslu „obchodu na zkoušku“.¹²⁹ Policista předstírá konzumenta drogy a vyhledává možného dealera, který by mu drogu nabídl a následně prodal nebo policista sám navrhne nákup OPL. Nemůže ale u něj vzbudit rozhodnutí spáchat trestný čin. Osobu nenutí ani nepoužívá nátlak, aby obchod proběhl, stejně tak ji nepřesvědčuje o tom, že jde o dovolený obchod, že tím neporušuje žádný zákon a tudíž nedojde k odhalení její nelegální aktivity. Nesmí být použity ani zvlášť výhodné podmínky pro podezřelou osobu, jako např. výrazně vyšší cena za koupi drogy. Pokud policejní orgány pracují na rozsáhlejších případech, využívají tento prostředek opakovaně, aby případně došlo k navázání kontaktu mezi policistou jako falešným „zákazníkem“ a distributorem, čímž získají další informace potřebné k vyšetřování.¹³⁰ Existuje nebezpečí, že se policista při takovém postupu může přiblížit tzv. policejní provokaci. Tou se rozumí takové jednání policisty, kdy už svým chováním podněcuje

¹²⁵ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 451.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Srov. §158c TŘ.

¹²⁸ Viz kapitola 3.6.3.

¹²⁹ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 25-26.

¹³⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 4185/16.

druhou stranu ke spáchání trestného činu, tedy vzbuzuje v něm rozhodnutí, aby takový čin spáchal, a to je již nelegální.¹³¹ Stejně tak jde o policejní provokaci v případě, kdy sice pachatel naplnil svým jednáním základní skutkovou podstatu nějakého trestného činu, policista ho však podnítí k takové činnosti, kterou se naplní i skutková podstata kvalifikovaná, za kterou náleží vyšší trestní sazba. Vždy je třeba posuzovat každou konkrétní situaci individuálně.¹³²

3.6.2. Sledování osob a věcí

Využitím prostředku sledování osob a věcí (dále jen sledování) se získávají poznatky o daných osobách nebo věcech tajným způsobem, technickými nebo jinými prostředky.¹³³ Trestní řád rozlišuje 3 způsoby sledování. Jedná se o obecné sledování, sledování za současného pořizování zvukových, obrazových nebo jiných záznamů (dále jen záznamy) na základě písemného povolení státního zástupce a sledování, kterým se zasahuje do některých lidských práv a svobod¹³⁴, a proto je nutné předchozí povolení soudce. Třetí typ sledování se využívá při vyšetřování drogové kriminality velmi zřídka, proto v této práci nebude podrobněji rozebrán. Pokud se jedná o místo veřejně přístupné, lze postupovat i dle zákona o Policii ČR, kdy ustanovení §62 umožňuje pořizování záznamů při plnění úkolů policejního orgánu. Sledování s pořizováním záznamů se může provést i bez předchozího povolení, pokud to nesnese odkladu a policejní orgán si povolení následně vyžádá, nebo pokud s tím souhlasí osoba, do jejíchž práv a svobod se tím bude zasahovat. Aby výsledky takového sledování mohly být použity dále v trestním řízení jako důkaz, je potřeba k záznamu připojit i protokol dle §55 a §55a TŘ. Zjištěné skutečnosti nepotřebné pro trestní řízení jsou zničeny předepsaným způsobem.¹³⁵

Právě pro odhalování drogové kriminality v porovnání s ostatní trestnou činností jsou tyto prostředky využívány nejvíce.¹³⁶ Policejní orgány sledováním zjišťují potřebné

¹³¹ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. s. 38.

¹³² Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014.

¹³³ Srov. §158d TŘ.

¹³⁴ Konkr. dle §158d odst. 3 TŘ: nedotknutelnost obydlí, listovní tajemství, zjištění obsahu jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí.

¹³⁵ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 452.

¹³⁶ Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2019. *Prezidium Policie České republiky* [online]. Ze dne 22. 6. 2020. Vedeno pod Č. J. PPR – 1148–8/ČJ – 2020–990392. [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronicky-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>.

informace o páchané nelegální aktivitě, kdy mohou např. sledovat toxikomana, na která místa chodí nakupovat OPL, nebo dealera, kde se pohybuje a OPL prodává a s kterými dalšími osobami, jež se mohou účastnit takové nelegální aktivity, se setkává. Policisté mohou pořizovat fotografie a videozáznamy z drogových obchodů a zapojených osob. Probíhá sledování objektů, u kterých existuje podezření, že se jedná o pěstírnu nebo varnu. Pomocí termovize se pořídí snímky, z nichž lze získat údaje o tepelném výboji, kdy např. v pěstírně je nutná vysoká teplota pro kvalitní pěstování rostlin. Stejně tak se zjistí vyšší spotřeba elektřiny, bez které pěstírny ani varny nemohou fungovat. Odhalen může být i možný zápach, který se odsává pomocí ventilátorů z varen. Sleduje se i vybavení a celkový vzhled takového objektu (např. rozsáhlé odvětrávání, klimatizační zařízení, zabezpečení oken proti průchodu denního světla apod.) Během sledování takových objektů může být zaznamenán i podezřelý pohyb některých osob a následně umožněna jejich identifikace. Všechny tyto podezřelé indicie související s nelegálním nakládáním s OPL se zároveň pořizují fotograficky i pomocí videozáznamů.¹³⁷

3.6.3. Použití agenta

Poslední operativně pátrací prostředek představuje použití agenta. Díky němu se nabízí vhodná možnost proniknout do organizované skupiny, páchající velmi závažnou trestnou činností, mj. se to týká právě drogové kriminality. Agent se dostává k zásadním informacím, např. kde se nachází varny či pěstírny nebo skladiště s OPL, kde se uskutečňují nelegální obchody, může mít přístup k přesnému datu a času kdy např. takový obchod nebo převoz OPL proběhne. Na základě takových informací může být zorganizována akce policejních orgánů a zadržení zločince přímo při páchaní trestného činu.¹³⁸

Tento institut upravuje trestní řád ve svém ustanovení §158e a pro jeho použití vymezuje přísné zákonné podmínky. Agentem je speciálně vyškolený příslušník Policie ČR či GIBS (dále jen policista), který na základě pověření svého nadřízeného pronikne mezi zločince. Svou pravou identitu nechává v utajení, aby mohl navázat kontakt s pachateli a získat tak významné informace o jejich organizaci při přípravě a samotném páchaní trestné činnosti. Pro snadnější přijetí agenta do kriminálního prostředí je mu vytvořena nová osobní identita a další skutečnosti, které mohou mít

¹³⁷ SEDLÁČKOVÁ: *Trestněprávní aspekty...* s. 109.

¹³⁸ KARABEC: *Účinnost právních nástrojů...* s. 20.

vliv na utajení jeho činnosti. Pokud se jedná o rozsáhlou kriminalitu, agent může takto působit i dlouhodobě.¹³⁹ Stejně jako při použití prostředku předstíraného převodu zde může být chování policisty na hraně tzv. policejní provokace. Agent musí jednat se stoprocentní pozorností, působit na pachatele jako „pravý zločinec“, nesmí je však podněcovat k páchání trestných činů. Zároveň musí respektovat lidská práva a svobody takových osob. I z tohoto důvodu činnost agenta podléhá přísné kontrole. Návrh na použití tohoto prostředku předkládá státní zástupce vrchního státního zastupitelství a povoluje ho soudce vrchního soudu. Státní zástupce následně povinně kontroluje činnost takového agenta v pravidelných intervalech.¹⁴⁰ Pojem agent nelze zaměňovat s informátorem, tím se rozumí člověk, který skutečně do kriminálního prostředí patří a pouze spolupracuje s policejními orgány a podává jim informace o páchání trestných činů.¹⁴¹

Jako nedostatek této úpravy lze spatřovat přísnou podmínku, že agentem se může stát pouze příslušník Policie ČR nebo GIBS. Mnohdy jsou nelegální skupiny stavěné např. na striktním etnickém principu. Pokud žádný policista tomuto požadavku nevyhovuje, není možné ho v utajení do takové skupiny dostat. Jestliže by použití agenta nebylo povoleno pouze pro policistu, bylo by možné vybírat potencionálního agenta z výrazně širšího okruhu lidí. Na druhou stranu, k takové činnosti je potřeba nejen perfektní výcvik, ale i některé osobnostní rysy (např. vytrvalost, odvaha, trpělivost, inteligence, schopnost se objektivně rozhodnout atd.). Speciální výcvik policisty ho na jeho dočasnou „roli zločince“ připraví, kdežto u ostatních je to méně pravděpodobné a možná by docházelo častěji k odhalení utajení agenta.¹⁴²

3.7. Výslech

Výslechem se rozumí kriminalistická metoda, při které se získávají informace o vyšetřované události z paměťových stop vyslýchané osoby.¹⁴³ Tato práce se zabývá výslechem obviněného (dle §90-95 TŘ) a svědka (dle §97-104 TŘ), jejichž výpovědi patří mezi důkazy v trestním řízení dle §89 odst. 2 TŘ. K takovému výslechu musí přistupovat vyslychající velmi precizně, mít správné dovednosti a umět pracovat

¹³⁹ KARABEC: *Účinnost právních nástrojů...* s. 20.

¹⁴⁰ JELÍNEK: *Trestní právo procesní.* s. 452-453.

¹⁴¹ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. s. 308.

¹⁴² KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*, 2011, č. 8. s. 224-231.

¹⁴³ VICHLENDÁ: *Kriminalistika.* s. 296.

s vyslychanou osobou. Předchozí příprava vyslychajícího na takový úkon je nezbytná k tomu, aby bylo dosaženo zamýšleného výsledku, tedy získání věrohodných a úplných skutečností významných pro vyšetřování. Česká právní úprava netrvá na tom, aby se výsledků účastnil či je dokonce vedl psycholog. Někdy ale využití jeho účasti může být přínosné k tomu, aby byl výslech správně proveden a nedošlo ke ztrátě potencionálně důležitých skutečností od vyslychané osoby.¹⁴⁴ Při vyšetřování drogové kriminality se policisté při výslechu často setkávají se specifickými osobnostními rysy a způsoby chování vyslychaného.

3.7.1. Výslech obviněného

Při výslechu obviněného musí vyslychající brát v potaz to, zda je vyslychaný toxikoman či nikoliv. Výpověď uživatele drog totiž často nemůže být brána jako důvěryhodná, protože díky jeho intoxikaci dochází často k výpadkům paměti, zkreslení skutečnosti, otupění smyslů apod. Někdy zase mohou abstinenční příznaky vyslychaného, jako jsou třes, blednutí, pocení atd. mást vyslychajícího ohledně jeho snahy lhát a zamlčovat skutečnosti. Výslech toxikomana bude směřován především na informace o jeho užívání drog, tedy proč s tím začal, zda zkoušel abstinovat, kde drogy shání a kde na ně bere finanční prostředky, zda někdy sám drogy vyráběl či prodával, jaké drogy upřednostňuje, a v neposlední řadě zjištění jeho rodinného zázemí, zda má přátele a jsou-li také uživateli OPL atd. Musí být sledován jeho zdravotní stav během výslechu a pokud by se obviněnému udělalo nevolno, je nutné výslech přerušit a poskytnout prostor na zotavení příp. lékařskou pomoc.¹⁴⁵ Pokud bude výslech správně proveden, lze od toxikomana získat informace např. o distributorech drog a dalších osobách zainteresovaných v nelegální drogové činnosti.

Při výslechu obviněných, kteří patří do drogové zločinecké skupiny, je třeba získat všechny detaily, které o organizování, fungování a plánování vědí. Dotazy směřují mj. k tomu, jak se dělí podíly z tržeb, zda se skupina soustředí na domácí obchod nebo směřuje spíše do zahraničí apod.¹⁴⁶ Každá sebemenší informace, která se na první pohled zdá zbytečná, může ve výsledku mít velký význam. U výslechu pachatelů, kteří celou organizaci řídí a vedou, je třeba mít na paměti, že většinou mají

¹⁴⁴ KONEČNÁ, Tereza. Role psychologa při výslechu svědka. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 3. s. 64–69.

¹⁴⁵ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 67-70.

¹⁴⁶ CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 247-252.

velké finanční prostředky a někdy i vliv, což jim zabezpečí např. falešné alibi. Pokud se vyšetřují výrobci OPL, je třeba, aby se vyslychající odborně orientoval v oboru chemie, protože takovými znalostmi výrobci zpravidla disponují na vysoké úrovni. Mohli by tak využít neznalosti vyslychajících a lhát či uvádět nepřesné a zavádějící informace. Někdy se tedy hodí, pokud je k výsledku přizván odborník z praxe, např. z oboru toxikologie.¹⁴⁷

Ochota obviněného z drogových trestných činů spolupracovat bývá převážně velmi nízká. Většinou se totiž jedná o organizovaný zločin. Často dochází k tomu, že obvinění využívají svého práva nevypovídat, aby nepodali usvědčující informace o dalších osobách, někdy o jejich „nadhízených“ v rámci zločinecké organizace, ze kterých mohou mít strach. Důležitou roli hraje způsob pokládání otázek vyslychajícím. Nesmí docházet k tomu, že obviněný vytuší, co má policejní orgán v plánu, či co všechno o jejich organizaci ví, aby touto informací nevaroval své „kolegy“.¹⁴⁸

3.7.2. Výslech svědka

U výslechu svědka je důležité si uvědomit, zda jde o osobu zapojenou do trestné činnosti či nikoliv a zda se jedná o osobu užívající OPL. Pokud se vede výslech svědka-uživatele drog, musí to vyslychající brát v potaz stejně tak, jak bylo uvedeno v předešlé kapitole o výslechu obviněného toxikomana. Vyslychající by se měli předem seznámit s konkrétní OPL, kterou toxikoman užívá a s jejím dopadem na lidský organismus a hlavně psychiku, aby mohli rozeznávat, kdy je výpověď pravdivá a ne zkreslená či úplně vymyšlená v důsledku užití drogy.¹⁴⁹ Specificky u vyšetřování drogově motivovaného trestného činu výroby OPL mohou významně figurovat jako svědci sousedé varen či pěstíren. Mohou si všimnout podezřelého pohybu osob v pravidelných časech, nevšedního vybavení objektu (např. klimatizační zařízení), odpadků, které obyvatelé takového objektu vynáší, zvláštního zápachu v tomto okolí apod.¹⁵⁰

Někdy může dojít k tomu, že svědek by chtěl vypovídat, ale má obavy z následků, pokud se to dozví pachatelé, o nichž by podal policistům informace. Většinou se jedná

¹⁴⁷ BORNÍK, Miroslav. *Trestná činnost a nealkoholová toxikomanie*. Praha: THEMIS, 2000. s. 21.

¹⁴⁸ SEDLÁČKOVÁ: *Trestněprávní aspekty...* s. 101-102.

¹⁴⁹ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 70-73.

¹⁵⁰ SEDLÁČKOVÁ: *Trestněprávní aspekty...* s. 97.

o rozsáhlé a propracované organizace drogové trestné činnosti. Pro drogové prostředí je typická i vysoká míra násilí a pohrůzek násilím. Pro svědky v těchto kauzách existuje možnost využít tzv. anonymitu svědectví a nekonfrontovat svědka přímo s obviněným. K výsledkům takových výslechů jakožto důkazům se ale musí přistupovat s vysokou obezřetností.¹⁵¹

3.8. Použití zvláštních způsobů dokazování

Jedná se o taktické kriminalistické metody zařazené do trestního řádu, aby jejich výsledky mohly být využity jakožto důkazní prostředek v trestním řízení. Aby měly váhu důkazního prostředku, musí se dodržet zákonem stanové podmínky pro jejich použití včetně pořízení potřebné dokumentace. Tyto úkony neodmyslitelně souvisí s vyšetřováním trestných činů a jejich postup a organizace vyplývá z podstaty oboru kriminalistiky. Do trestního řádu byly zavedeny novelou z roku 2001.¹⁵² Jsou zde uvedeny: konfrontace (dle §104a), rekognice (dle §104b), vyšetřovací pokus – někdy nazývaný též experiment (dle §104c), rekonstrukce (dle §104d) a prověrka na místě (dle §104e). Při odhalování drogové trestné činnosti se nejvíce využívá rekognice a konfrontace. Autorka proto níže představí podrobněji tyto dva způsoby a zbylé tři úkony stručně popíše v další podkapitole společně.

3.8.1. Konfrontace

Tento zvláštní způsob dokazování navazuje na výslech, pokud u něj vzniknou nejasnosti či rozpory a je třeba dovysvětlit určité nedostatky. Jde o kriminalistickou metodu, kdy jsou dvě osoby postaveny tváří v tvář – tedy konfrontovány. Využívá se zde psychologický tlak na zúčastněné osoby, který má schopnost je přinutit vypovědět pravdivě, rozpomenout se na další skutečnosti apod.¹⁵³ Jde o neopakovatelný úkon, který se provádí zásadně až před soudem, ve výjimečných případech, a to z důvodu objasnění a ulehčení vyšetřování případu, i v přípravném řízení policejním orgánem.¹⁵⁴

Konfrontace vyvolává silné emoční napětí mezi dvěma osobami, hlavně pokud jedna z osob lže a zapírá. Stejně tak může dojít k situaci, kdy se např. dva dealeri pokusí vzájemně domluvit a přizpůsobit si tak své výpovědi. Osoby provádějící

¹⁵¹ POMAHAČ, Richard. Evropský soud pro lidská práva: Výslech utajovaných svědků jako klíčový důkazní prostředek. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 6. s. 181–183.

¹⁵² JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 424-425.

¹⁵³ MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. s. 337-338.

¹⁵⁴ ŠÁMAL: *Trestní řád. Komentář*. s. 1529-1530.

konfrontaci si musí všimnout všech detailů či náznaků v mimice, tedy projevů např. nervozity, strachu, váhání. Je třeba myslet na ochranu svědka, který vypovídá o kompromitujících skutečnostech a osobách, u kterých existuje obava z jejich msty. U takového svědka by se ke konfrontaci s obviněným nebo např. dalším svědkem nemělo přistoupit. Konfrontace má význam u toxikomanů, kteří díky užívání OPL mají nejasné vzpomínky. Ta jim může dopomoci k rozpomenutí se či upřesnění dané události a situace. Příprava konfrontace je velice důležitá. Někdy může být nápomocná, v jiných případech ale nikoliv a může dojít ke změně výpovědi např. toxikomana, který se účastní konfrontace proti dealerovi, a to ze strachu nebo i díky psychické labilitě.¹⁵⁵

3.8.2. Rekognice

Rekognicí se rozumí znovupoznání určité osoby nebo věci, se kterou se poznávající osoba již v minulosti setkala. Poznávajícího je nutné před rekognicí vyslechnout ohledně všech okolností, které si zapamatoval včetně eventuálních zvláštností. Poté se mu ukáže skupina lidí nebo věcí navzájem co nejpodobnějších. Pomocí psychologického procesu pak poznávající jednotlivé osoby nebo věci mezi sebou porovnává, vyčleňuje a ztotožňuje se svou představou, která se mu uchovala v souvislosti s prožitím konkrétní vyšetřované události. V zásadě se jedná o formu identifikace objektu na základě uchovaných paměťových stop poznávající osoby.¹⁵⁶ Lidská mysl může díky rekognici znovu poznat objekt, se kterým se v minulosti setkala.¹⁵⁷ Jde o úkon neopakovatelný, ale lze jej provést i jako neodkladný ještě před zahájením trestního stíhání. Pokud se provede rekognice pomocí fotografií, později může být znovupoznání uskutečněno opětovně in natura. Někdy je totiž potřebné pro dosažení výsledku rekognici provést co nejdříve, např. hned po spáchání trestného činu.¹⁵⁸ Pokud se rekognice realizuje vyhovujícím způsobem, její výsledná důkazní síla může být rozhodující pro ukončení vyšetřování.¹⁵⁹ Provedení znovupoznání musí být specificky upraveno pro každou konkrétní situaci. Nelze pohlížet na tuto metodu pouze z právního hlediska, ale je třeba využít i poznatky z oborů kriminalistiky a psychologie.¹⁶⁰

¹⁵⁵ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 76-78.

¹⁵⁶ VICHLENDÁ: *Kriminalistika*. s. 317.

¹⁵⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 755/15.

¹⁵⁸ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. 2 To 77/2011.

¹⁵⁹ Před soudem i pro konečné rozhodnutí o vině.

¹⁶⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3709/16.

V rámci vyšetřování drogové kriminality se nejčastěji vyžaduje provedení rekognice, kdy svědek má identifikovat např. dealera, který mu prodal nebo nabízel OPL. Pokud se rekognice účastní toxikoman v pozici poznávajícího, musí se pamatovat na jeho psychickou labilitu a celkové zhoršení mentálních schopností v důsledku užívání drog. Většinou výsledky takové rekognice nemohou být důvěryhodné. Ke zvýšení věrohodnosti by se např. u identifikace pachatele mělo využít většího počtu přivzatých osob. U poznávání osob se může využít i jejich hlas, tedy např. pokud poznávající přišel s pachatelem do kontaktu pouze přes telefon, např. při domluvě jejich obchodu s OPL. Stejně tak má rekognice velký význam u znovupoznání věcí. Svědek, ale i obviněný či podezřelý, může identifikovat předměty např. používané při výrobě OPL, použité prekurzory, nebo věci přímo související s páchanou drogovou trestnou činností, které mohou být svou zvláštností a charakterem spojeny s určitou osobou. Opět je zapotřebí myslet na ochranu a bezpečí svědka, ale i obviněného nebo podezřelého, který vykonává rekognici. To se může provést, aniž by se osoby účastnící se daného úkonu viděly.¹⁶¹

3.8.3. Vyšetřovací pokus, rekonstrukce, prověrka na místě

Prostřednictvím vyšetřovacího pokusu se v uměle vytvořených podmínkách nebo za pozměněných podmínek zjišťují, ověřují nebo upřesňují posuzované skutečnosti, zda se staly popř. zda se mohly stát daným způsobem nebo za určitých podmínek. Zároveň se může dospět ke zjištění nových skutečností významných pro trestní řízení.¹⁶² Zásadně se vždy průběh současně zaznamenává. Vyšetřovací pokus není úplně typickým úkonem pro vyšetřování drogové kriminality, více je využíván při násilných trestných činech nebo dopravních nehodách.¹⁶³ Velmi podobný úkon vyšetřovacímu pokusu představuje tzv. rekonstrukce.¹⁶⁴ Ta se provádí, pokud má být znovuobnovena určitá situace a její okolnosti v souvislosti se spáchaným trestným činem. Odlišnost oproti vyšetřovacímu pokusu spočívá nikoli v jejich výsledku, ale v jejich způsobu provedení.¹⁶⁵

Poslední zvláštní způsob dokazování představuje tzv. prověrka na místě. Z názvu tohoto úkonu je zřejmé, že se pojí s určitým místem, kde za osobní přítomnosti

¹⁶¹ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 84-86.

¹⁶² JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* s. 823.

¹⁶³ JELÍNEK: *Trestní právo procesní.* s. 429-430.

¹⁶⁴ Na postup při provedení rekonstrukce se přiměřeně použije ustanovení o vyšetřovacím pokusu, srov. §104d odst. 2 TŘ.

¹⁶⁵ JELÍNEK: *Trestní právo procesní.* s. 430-431.

podezřelého, obviněného nebo svědka mají být doplněny a ujasněny skutečnosti a okolnosti klíčové pro trestní řízení. Taková osoba dobrovolně ukáže místa nebo objekty spojené s vyšetřovaným případem nebo na takovém místě předvede konkrétní činnosti, které se v minulosti děly.¹⁶⁶ Výsledek prověrky pak ukáže porovnání skutečnosti s tím, co osoba vypověděla při výslechu, a může dojít k nabytí nových skutečností jakožto důkazů.¹⁶⁷ U vyšetřování drogových trestných činů se může prověrky na místě využít např. k tomu, aby výrobce ukázal místo, kde drogy připravoval, dealer označil místa a průběh jeho obchodů, kde schovával finanční prostředky získané nelegálním prodejem OPL apod.

3.9. Využití jiných vědních oborů

Problematika drogové kriminality se spojuje s potřebou vysoké odbornosti v různých oborech. Orgány činné v trestním řízení často takové odborné kvality a znalosti nemají a ani to není v jejich silách, je tedy nutná spolupráce s odborníky k vyřešení otázek spojených s vyšetřováním. Lze si vyžádat tzv. odborné vyjádření k objasnění dané skutečnosti důležité pro vyšetřování, která vyžaduje odborné znalosti. Ve složitějších případech se přibírá znalec, který vypracuje znalecký posudek.¹⁶⁸ Posuzování složitosti případu není jednoduché a vyšetřující by se měl pečlivě posoudit, zda znalce přibrat či nikoliv. Odborné vyjádření má charakter zjednodušeného znaleckého posudku, nemá formální požadavky a neobsahuje popis postupu znaleckého zkoumání. Znalecký posudek představuje samostatný druh důkazu, kdežto odborné vyjádření má povahu listinného důkazního prostředku.¹⁶⁹

Vyšetřování drogových trestných činů většinou vyžaduje odborné posouzení z oborů psychologie a psychiatrie, chemie, toxikologie či soudního lékařství. Pomocí chemických a toxikologických expertíz se zjišťuje přítomnost OPL v těle či na těle osoby, u zajištěných stop z místa činu, u zabavených věcí (např. zavazadla, laboratorní vybavení výroby) apod. Při odhalení varny se musí zkoumat, s jakými prekurzory a chemickými látkami bylo pracováno a za účelem vzniku jaké OPL, dále kvalita a kvantita nalezených látek, u pěstíren zase stav vypěstovaných rostlin konopí a výpočet obsahu OPL v rostlinách. Zkoumá se nejen samotné OPL ve všech různých formách (kapaliny, prášek, hmota, tabletky atd.), ale samozřejmě i prekurzory, různé

¹⁶⁶ JELÍNEK: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. s. 824-825.

¹⁶⁷ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 432.

¹⁶⁸ Srov. §105 odst. 1 TR.

¹⁶⁹ JELÍNEK: *Trestní právo procesní*. s. 432-435.

směsi, OPL obsažené v různých tekutinách (i v lidských, např. krev, moč, pot) nebo potravinách, ale i laboratorní aparatury a jiné předměty sloužící k výrobě drog, předměty k aplikaci (injekční stříkačky apod.), nalezené písemnosti, např. záznamy během produkce OPL, či odborná literatura.¹⁷⁰ Toto vše vyžaduje speciální prostředí a dostatečný čas na vyhodnocení výsledků, vše se odehrává tedy v laboratořích s potřebnou technikou. Výsledky expertízy mají význam pro kvalifikaci daného drogového trestného činu, např. určení množství OPL, kterou zadržený pachatel u sebe přechovával.¹⁷¹

Psychiatrické a psychologické posudky a vyjádření se objevují především ve spojitosti se zadrženými toxikomany, kteří dlouhodobě a pravidelně užívají OPL a v důsledku toho nejsou psychicky stabilní. Psychiatr posuzuje stupeň a míru závislosti osoby na droze a vliv drogy během páchaní daného trestného činu. Vyšetřuje se duševní zdraví jedince, které může mít vliv na posouzení přičetnosti v době činu. Pokud z vyšetření pachatele psychiatrem nevyjdou najevo žádné duševní poruchy mající vliv na jeho schopnost vnímat to, čeho se dopustil nebo je zjištěno, že jeho závislost není v pokročilém stádiu a jeho duševní stav tím není ještě natolik poznamenán, na řadu přichází psycholog. Ten zkoumá faktory a podmínky ovlivnění osobnosti pachatele v důsledku užívání OPL, důležitým je i posouzení důvěryhodnosti výpovědi takové osoby.¹⁷²

V terénních podmínkách a v zásadě při prvotních úkonech orgánů činných v trestním řízení se využívá tzv. orientační detekce ve formě detekčních souprav. Jde pouze o orientační testy, které dovedou určit druh drogy. Testuje se ze slin, potu a moči. Existují i testy na přímé rozpoznání látky, např. při odhalení nelegální zásilky obsahující OPL. Následně se ale musí provést expertízy v laboratořích, pokud dojde k zadržení pachatele popř. i nelegální látky. Výsledky orientačního testu samostatně určitě nestačí.¹⁷³

¹⁷⁰ ZEMAN: *Kriminalistické metody...* s. 103-108.

¹⁷¹ Zpráva Policie ČR: Zadrželi dealera. In: *Policie ČR: KŘP hlavního města Prahy* [online]. Ze dne 13. 8. 2020. [cit. 27. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/sprava-hl-m-prahy-zpravodajstvi-zadrzeli-dealera.aspx>.

¹⁷² STŘECHOVÁ, Dominika. *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Karlovy univerzity v Praze, 2012. s. 66-67.

¹⁷³ BLAŽEJOVSKÝ, Marek. Možnosti orientační detekce v dopravě. *Bulletin Národní protidrogové centrály 1/2011*. Praha: Národní protidrogová centrála. s. 30-32.

3.10. Zvláštnosti vyšetřování drogové kriminality

V poslední kapitole by autorka práce ráda zdůraznila zvláštnosti týkající se vyšetřování drogové kriminality, jelikož jde o poměrně závažnou trestnou činnost s charakteristickými rysy. V „drogovém světě“ existují 3 typičtí pachatelé, které tato práce několikrát zmiňuje. Jde o dealera, který zprostředkovává obchod s OPL, výrobce a toxikomana neboli uživatele drog. Každý z nich má typické znaky. Důležitou roli hraje přístup policejních orgánů k těmto typům pachatelů.¹⁷⁴ V následujících kapitolách budou stručně popsány pro ně specifické situace, pokud dojde k jejich zadržení policejním orgánem.

3.10.1. Zadržení dealera drog

Pokud dojde k zadržení dealera buď na základě svědeckých výpovědí a ostatních usvědčujících důkazních prostředků, nebo např. po předchozím sledování této osoby a pořízení záznamů při jeho nelegálních obchodech, musí policejní orgán postupovat s vysokou obezřetností a zvážit, o jaký typ dealera jde. Může se jednat o distributora a současně toxikomana, který prodejem drog získává buď finanční prostředky na OPL, nebo si přímo z jeho „přídělu“ k prodeji látku odebírá. Tu pak nahradí látkou jinou.¹⁷⁵ Může se jednat o nezávadné příměsi, často ale může docházet k nebezpečným kombinacím látek ohrožujících zdraví i život uživatelů. Dochází pak k tomu, že zájemce si takovou drogu koupí s vědomím, že jde o „čistou“ OPL, přitom ve skutečnosti může jít o úplně jinou drogu. V jiném případě se může jednat o zkušeného a v rámci organizované skupiny páchající rozsáhlou drogovou trestnou činností „vysoce postaveného“ dealera. Od něj má policejní orgán za použití vhodného způsobu výslechu a ostatních procesních úkonů zajišťujících důkazní materiál možnost získat zásadní informace o vedení a působnosti takové skupiny a o klíčových osobách, které tuto skupinu organizují. Podstatné je rozklíčovat jednotlivé články distribuce, narušit je a ve výsledku znemožnit fungování celé této skupiny a pokračování v páchání drogových trestných činů.¹⁷⁶

¹⁷⁴ STRAUS, Jiří. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 167.

¹⁷⁵ Zpráva Policie ČR: Berounští kriminalisté obvinili distributory pervitinu. In: *Policie ČR: KŘP Středočeského kraje* [online]. [cit. 27. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/berounsti-kriminaliste-obvinili-distributory-pervitinu.aspx>.

¹⁷⁶ ČERMÁK, Jakub. *Metodika vyšetřování drogové kriminality (vybrané problémy)*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Karlovy univerzity v Praze, 2011. s. 34-35.

3.10.2. Zadržení toxikomana

K zadržení toxikomana dochází nejčastěji. Buď byla nalezena a zajištěna u této osoby přímo OPL, nebo pouhá stopa např. na jeho oblečení, v zavazadle nebo po provedení testu v tělní tekutině. U takové osoby se zjišťuje, o jakou drogu jde, zda je pravidelným nebo jen příležitostným uživatelem. Zjišťuje se, zda toxikoman má spojitost s nelegální činností nějaké drogové organizace či pouze drogu užívá. Velice důležité jsou informace o tom, kde drogu sehnal a kdo mu ji prodal. Pokud by toxikoman poskytl takové poznatky, bylo by možné vypátrat možné dealery a postupně odhalit celou organizovanou drogovou trestnou činnost. Vyšetřování se soustředí nejen na osobu toxikomana, ale hlavně na odhalení zdroje drog, které užívá.¹⁷⁷ Toxikomani při výslechu nebývají právě sdílní a pokud ano, většinou jde o nevěrohodné skutečnosti.¹⁷⁸ Často je třeba využít expertizy z oboru psychiatrie, psychologie a samozřejmě i z toxikologie.¹⁷⁹

3.10.3. Zadržení výrobce drog

Při zadržení výrobce dochází zpravidla i k odhalení objektu, který slouží k nelegální výrobě drog a zde k zajištění množství stop, které usnadňuje postupy vyšetřování, např. chemických látek, surovin, nádob, laboratorní aparatury a dalších prostředků potřebných k vyrobení drogy.¹⁸⁰ Zjišťují se další osoby spojené jak s osobou výrobce, tak s případným místem. Správným postupem při výslechu výrobce může být získání informace o tom, které OPL vyrábí, jakým způsobem a s pomocí jaké techniky, dále kolik osob je zapojeno do výroby, tedy zda se jedná o rozsáhlou trestnou činnost nebo spíše menší skupinu pachatelů. Důležité je propojení s distribuční sítí, prostřednictvím které se vyrobené drogy dostávají ke konečným spotřebitelům. Zjišťuje se tedy, kde se látky uchovávají, způsob odvozu OPL z výroben, kdo s nimi přichází do styku, kdo je dál rozprodává, jak funguje jejich organizace, jaká je výše a dělení podílů z této nelegální činnosti atd.¹⁸¹

¹⁷⁷ ČERMÁK: *Metodika vyšetřování...* s. 34.

¹⁷⁸ Srov. předchozí kapitola 3.7 Výslech.

¹⁷⁹ Srov. předchozí kapitola 3.9 Využití jiných vědních oborů.

¹⁸⁰ Zpráva Policie ČR: Výrobci drog zadrženi. In: *Policie ČR: KŘP Moravskoslezského kraje* [online]. Ze dne 16. 8. 2011. [cit. 27. 2. 2021]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-severomoravskeho-kraje-zpravodajstvi-vyrobci-drog-zadrzeni.aspx>.

¹⁸¹ ČERMÁK: *Metodika vyšetřování...* s. 35.

Závěr

Po úvodní první části popisující stěžejní pojmy se kapitola druhá věnuje hmotněprávní úpravě drogových trestných činů v ČR dle trestního zákoníku. Jejich právní analýza je pojata věcně a stručně. Ke každému trestnému činu byla vytvořena přehledná tabulka, která má posloužit k rychlé orientaci. Nejzávažnějším a také nejčastěji sankcionovaným skutkem je v oblasti drogové kriminality nedovolená výroba a jiné nakládání s OPL nebo s jedy dle §283 TZ. Nejproblematičtější jsou organizované skupiny, věnující se pašování a distribuci drog, které působí přeshraničně. Z toho plyne i potřeba společné kooperace mezi jednotlivými státy a dodržování mezinárodních závazků.

Třetí část práce pojednává o vyšetřování v souvislosti s odhalováním drogové trestné činnosti. Kapitola je seřazena dle procesněprávní úpravy trestního řádu. Je zapotřebí, aby se metodika, právní úprava, celkový pohled a vnímání drogové kriminality neustále vyvíjely a reagovaly na aktuální situaci. Pachatelé drogové trestné činnosti by jinak mohli být stále o krok napřed. Drogová kriminalita stojí na pomezí kriminality klasické a kybernetické. V dnešní době se převážná část drogové kriminality odehrává hlavně prostřednictvím skryté části internetu. Uskutečňuje se zde jak nabídka, tak i poptávka, dochází ke komunikaci mezi pachateli a potencionálními uživateli.

Důležitý je i precizní postup při zajišťování stop na reálném místě činu a při prohlídkách, díky němuž jsou získány důležité informace pro další vyšetřování. K distribuci drog pachatelé často používají poštu či jiné přepravní společnosti. Využívají i kurýry, kteří drogu pašují přes hranice. K potírání těchto činů policejním orgánům slouží instituty jako je zadržení a otevření zásilek, jejich záměna a sledování, využití psů, orientačních testů při podezření ze spáchání drogového trestného činu atd. Aby se policejní orgány při vyšetřování mohly dostat do nitra drogového prostředí, využívají k tomu odposlechy a operativně pátrací prostředky. Policejní orgány musí také aktivně spolupracovat s odborníky z jiných vědních oborů. Zásadní význam má obor toxikologie, který analyzuje zajištěné OPL, prekurzory, přípravky obsahující OPL apod. Hojně se využívá i odborníků z oborů psychologie a psychiatrie, především v souvislosti se zadrženými pachateli. Při vyšetřování drogové kriminality musí policejní orgán postupovat dle stanovené metodiky, neboť často při využití některých prostředků sloužících k umožnění jeho práce dochází k zásahu do práv a svobod

chráněných Ústavou. Je tedy nutné striktně dodržovat dané zákonné podmínky a mnohdy použití toho kterého prostředku vyžaduje předchozí souhlas státního zástupce či dokonce soudce. Takový dozor nad policejním orgánem zaručuje dodržení zákonnosti postupů v přípravném řízení.

Práce vychází v rámci současné situace z dostupné literatury, jako jsou učebnice, komentáře k jednotlivým právním předpisům, odborné publikace a články. Využívá zajímavé a nejnovější judikatury a pracuje s výročními zprávami Národní protidrogové centrály, NSZ ČR. Především poslední část je pojata nejen na teoretické úrovni, ale je zde čerpáno i z praxe, tedy byly využity zajímavé tiskové zprávy od Policie ČR či Celní správy ČR o jednotlivých případech.

Problém drog je rozsáhlý a je třeba mu neustále čelit. Drogová strategie se zaměřuje jak na prevenci, tak zákonnou represi. Významný podíl má snaha minimalizovat poškození konzumentů drog a zmírnit související riziko ohrožení zdraví a životů. Je zapotřebí, aby došlo k zastavení nárůstu užívání drog mladistvými. Aby závislým osobám na OPL bylo možno poskytnout účinnou a odbornou pomoc včas. Na světě existuje více než 200 milionů uživatelů drog. V této souvislosti stojí za zmínku výrok generální tajemníka OSN Kofiho Annana, který pronesl u příležitosti Mezinárodního dne proti zneužívání drog a nezákonnému obchodu s nimi v roce 2005: „Jména drog mohou znít zejména mladým často velmi lákavě či exoticky, ať už se jedná o crack, trávu, perník, speed, krystal nebo kolečka. Nejsou však ničím jiným než jízdou do nikam. Jedinou cestou ven z návyku je léčba. Podstoupit léčbu vyžaduje kus odvahy, zároveň je to často nutnost k záchraně života. Ti, kdo se ještě nepustili na nebezpečnou cestu drog, by se měli poučit z toho, co o drogách již víme a jejich zdravá volba by pak měla být pevná a trvalá.“¹⁸²

Tato práce měla za cíl sjednotit a shrnout dostupné poznatky o potírání drogové kriminality. Stojí však za úvahu, zda i trestněprávní úprava a způsoby vyšetřování by neměly v budoucnu doznat některých změn korespondujících s větším důrazem na prevenci.

¹⁸² Zpráva mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB). Informační centrum OSN. *Bulletin Národní protidrogové centrály* [online]. Praha: Národní protidrogová centrála, 2005, č. 3/2005. s. 1-4. [cit. 17. 3. 2021]. Dostupné na <https://www.policie.cz/soubor/bulletin-npc-3-05.aspx>.

Bibliografie

Monografie, komentáře, učebnice:

1. BORNÍK, Miroslav. *Trestná činnost a nealkoholová toxikomanie*. Praha: THEMIS, 2000. 166 s.
2. BUDKA, Ivan. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2017. 118 s.
3. ČERMÁK, Jakub. *Metodika vyšetřování drogové kriminality (vybrané problémy)*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Karlovy univerzity v Praze, 2011.
4. HENDRYCH, Dušan a kol. *Právnický slovník*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1481 s.
5. CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 536 s.
6. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018. 864 s.
7. JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2020. 1360 s.
8. KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě (použití agenta)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 89 s.
9. MUSIL, Jan, KONRÁD, Zdeněk, SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 583 s.
10. NOVOTNÁ, Jaroslava. *Právní pomoc v cizím státu v přípravném řízení trestním*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 371 s.
11. PORADA, Viktor a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 231 s.
12. ROUBALOVÁ, Michaela a kol. *Možnosti zjišťování míry a struktury sekundární drogové kriminality v podmínkách České republiky*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. 109 s.
13. SEDLÁČKOVÁ, Jolana. *Trestněprávní aspekty drogové trestné činnosti a její specifika*. Disertační práce. Brno: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, 2017.
14. STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 320 s.

15. STŘECHOVÁ, Dominika. *Metodika vyšetřování drogové kriminality*. Diplomová práce. Praha: Právnická fakulta Karlovy univerzity v Praze, 2012.
16. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013. 4720 s.
17. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2020. 3331 s.
18. VÁLKOVÁ, Helena, KUČHTA, Josef, HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 616 s.
19. VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 488 s.
20. VICHLENDÁ, Milan. *Kriminalistika*. Studijní opora. Karviná: Střední odborná škola ochrany osob a majetku, 2011.
21. VRÁBLOVÁ, Miroslava, KLÁTIK, Jaroslav, RÍSOVÁ, Vanda. *Drogové trestné činy*. Praha: Leges, 2018. 214 s.
22. ZEMAN, Petr. *Kriminalistické metody odhalování a vyšetřování drogové kriminality*. Disertační práce. Praha: Právnická fakulta Karlovy univerzity v Praze, 1999.
23. ZEMAN, Petr, ŠTĚFUNKOVÁ, Michaela, TRÁVNIČKOVÁ, Ivana. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*. Praha: IKSP, 2015. 224 s.

Odborné články:

1. BLAŽEJOVSKÝ, Marek. Možnosti orientační detekce v dopravě. *Bulletin Národní protidrogové centrály 1/2011*. Praha: Národní protidrogová centrála.
2. DVOŘÁK, Jan. Operativně pátrací prostředky a detekce lži. *Trestněprávní revue*, 2020, č. 4. s. 213.
3. KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*, 2011, č. 8. s. 224-231.
4. KONEČNÁ, Tereza. Role psychologa při výslechu svědka. *Trestněprávní revue*, 2016, č. 3. s. 64-69.
5. ODEHNALOVÁ, Jana. Ústavnost domovní prohlídky a nedotknutelnost obydlí. *Právní rozhledy*, 2019, č. 8. s. 287-291.
6. POMAHAČ, Richard. Evropský soud pro lidská práva: Výslech utajovaných svědků jako klíčový důkazní prostředek. *Trestněprávní revue*, 2006, č. 6. s. 181–183.

7. VANTUCH, Pavel. Zadržovaná podezřelá osoba a její právo na obhajobu. *Právní rozhledy*, 1998, č. 11. s. 551–558.
8. VIDRNA, Jan, VUČKA, Jan, POPOV, Petr. Větší než malé množství nejistoty. *Trestněprávní revue*, 2017, č. 2. s. 35-41.
9. Návykové látky v České republice v roce 2019. *Zaostřeno*. Praha: Úřad vlády ČR. Prosinec 2020, č. 6. s. 18.
10. Nový trestní zákoník, změny v postihu (nejen) drogové kriminality. *Zaostřeno na drogy: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2010, č. 1/2010 (ročník osmý). s. 6-7. Dostupné na <https://www.drogy-info.cz/publikace/zaostreno-na-drogy/2010-zaostreno-na-drogy/01-10-novy-trestni-zakonik/>.
11. Zpráva mezinárodního výboru pro kontrolu drog (INCB). Informační centrum OSN. *Bulletin Národní protidrogové centrály* [online]. Praha: Národní protidrogová centrála, 2005, č. 3/2005. s. 1-4. Dostupné na <https://www.policie.cz/soubor/bulletin-npc-3-05.aspx>.

Právní předpisy, mezinárodní smlouvy a důvodové zprávy:

1. Listina základních práv a svobod, vyhlášená předsednictvem České národní rady dne 16. 12. 1992 jako součást ústavního pořádku České republiky (č. 2/1993 Sb.), ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
2. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
3. Zákon č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník)
4. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
5. Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky
6. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
7. Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog
8. Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
9. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek
10. Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů

11. Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku
12. Vyhláška č. 47/1965 Sb. ministra zahraničních věcí, ze dne 27. dubna 1965, o Jednotné Úmluvě o omamných látkách
13. Sdělení č. 458/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí, o sjednání Protokolu o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách
14. Úmluva č. 173/1993 Sb., o omezení výroby a úpravě distribuce omamných látek
15. Vyhláška č. 62/1989 Sb. ministra zahraničních věcí ze dne 21. dubna 1989 o Úmluvě o psychotropních látkách
16. Sdělení č. 462/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí, o Úmluvě Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami
17. Důvodová zpráva k zákonu č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů některé další zákony
18. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 ze dne 11. února 2004 o prekursorech drog
19. Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi
20. Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ze dne 27. července 2005, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog a k nařízení Rady (ES) č. 111/2005, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi

Judikatura:

1. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 1221/16.
2. Nález Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2018, sp. zn. I. ÚS 4185/16.
3. Nález Ústavního soudu ze dne 20. 2. 2014, sp. zn. III. ÚS 934/13-2.
4. Nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3709/16.

5. Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15.
6. Nález Ústavního soudu ze dne 23. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 2852/14–1.
7. Nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013, Sp. zn. I. ÚS 4183/12–1.
8. Nález Ústavního soudu ze dne 36. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08.
9. Nález Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 47/13–2.
10. Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. 2 To 77/2011.
11. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.
12. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2014.
13. Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. Tpjn 300/2014.
14. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 5. 2012, sp. zn. 5 Tdo 413/2012.
15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. 8 Tdo 1217/2014-37.
16. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 10. 2004, sp. zn. 5 Tdo 1167/2004.
17. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2004, sp. zn. 5 Tdo 794/2004.
18. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014-63.
19. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2014, sp. zn. 8 Tdo 109/2014.
20. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2016, sp. zn. 11 Tdo 778/2016.
21. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1/2016.
22. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2018, sp. zn. 15 Td 10/2018.
23. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 811/2015-29.
24. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 959/2015.
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012.
26. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 12. 2014, sp. zn. 4 Tdo 1559/2014.
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.
28. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 8. 2010, sp. zn. 7 Tdo 783/2010.
29. Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 755/15.

Jiné zdroje:

1. Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2019. *Prezidium Policie České republiky* [online]. Ze dne 22. 6. 2020. Vedeno pod Č. J. PPR – 1148–8/ČJ – 2020–990392. Dostupné na <https://www.mvcr.cz/clanek/analyzy-odposlechu-a-zaznamu-telekomunikacniho-provozu-a-sledovani-osob-a-veci-dle-trestniho-radu-a-ruseni-provozu-elektronickyh-komunikaci-policii-cr-archiv.aspx>.

2. BASÍK, Michal. Zpráva o činnosti národního korespondenta pro boj proti drogové a farmaceutické kriminalitě a pro trestnou činnost ve zdravotnictví za rok 2019. *NSZ ČR* [online]. Brno: NSZ ČR, 1. 2. 2020. 3 SE 101/2020. s. 3-4. Dostupné na <https://verejnazaloba.cz/nasz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2019/>.
3. MRAVČÍK, Viktor a kol. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2019. *Národní monitorovací středisko pro drogy* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2020. s. 22. Dostupné na <https://www.drogy-info.cz/publikace/vyrocní-zpravy/vyrocní-zprava-o-stavu-ve-vecech-drog-v-ceske-republice-v-roce-2019/>.
4. Výroční zpráva za rok 2019. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.
5. Výroční zpráva za rok 2018. *Policie ČR*. Národní protidrogová centrála SKPV PČR [online]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>.
6. Zpráva Policie ČR: Zadrželi dealera. In: *Policie ČR: KŘP hlavního města Prahy* [online]. Ze dne 13. 8. 2020. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/sprava-hl-m-prahy-zpravodajstvi-zadrzeli-dealera.aspx>.
7. Zpráva Policie ČR: Výrobci drog zadrženi. In: *Policie ČR: KŘP Moravskoslezského kraje* [online]. Ze dne 16. 8. 2011. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/krajske-reditelstvi-severomoravskeho-kraje-zpravodajstvi-vyrobci-drog-zadrzeni.aspx>.
8. Zpráva Policie ČR: Berounští kriminalisté obvinili distributory pervitinu. In: *Policie ČR: KŘP Středočeského kraje* [online]. Dostupné na <https://www.policie.cz/clanek/berounsti-kriminaliste-obvinili-distributory-pervitinu.aspx>.
9. Tisková zpráva Celní správy České republiky: Celníci rozbili drogový gang. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 17. 12. 2020. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/Celn%C3%ADci-rozbili-drogov%C3%BD-gang.aspx>.
10. Tisková zpráva Celní správy České republiky: 45 kg drogy se snažil ukrýt ve svých zavazadlech. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 19. 12. 2019. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/celni->

- [urad-praha-ruzyne/tiskove-zpravy/2019/Stranky/45-kg-drogy-se-snazil-ukryt-ve-svych-zavazadlech.aspx](https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2019/Stranky/45-kg-drogy-se-snazil-ukryt-ve-svych-zavazadlech.aspx).
11. Tisková zpráva Celní správy České republiky: Celníci odhalili varnu drog na Teplicku. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 19. 8. 2020. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/celnici-odhalili-varnu-drog-na-teplicku.aspx>.
 12. Tisková zpráva Celní správy České republiky: Celníci překazili podnikání s konopím za více než tři miliony korun. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 17. 12. 2020. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/Celn%C3%ADci-p%C5%99ekazili-podnik%C3%A1n%C3%ADs-konop%C3%ADm-za-v%C3%ADcene%C5%BE-t%C5%99i-miliony-korun.aspx>.
 13. Tisková zpráva Celní správy České republiky: Úspěšná kontrola zásilek v přepravních společnostech. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 7. 12. 2020. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/%C3%9A%C4%9B%C5%A1n%C3%A1-kontrola-z%C3%A1silek-v-p%C5%99epravn%C3%ADch-spole%C4%8Dnostech.aspx>.
 14. Tisková zpráva Celní správy České republiky: Úspěšná kontrola zásilek v přepravních společnostech. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 7. 12. 2020. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2020/Stranky/%C3%9A%C4%9B%C5%A1n%C3%A1-kontrola-z%C3%A1silek-v-p%C5%99epravn%C3%ADch-spole%C4%8Dnostech.aspx>.
 15. Tisková zpráva Celní správy České republiky: Zadrženy zásilky obsahující drogy katu jedlou a extázi. In: *Celní správa České republiky: Celní úřad Praha Ruzyně* [online]. Praha, 22. 11. 2018. Dostupné na <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-praha-ruzyne/tiskove-zpravy/2018/Stranky/zadrzeny-zasilky-obsahujici-drogy-katu-jedlou-a-extazi.aspx>.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Trestný čin dle §283 TZ.

Tabulka č. 2: Trestný čin dle §284 TZ.

Tabulka č. 3: Trestný čin dle §285 TZ.

Tabulka č. 4: Trestný čin dle §286 TZ.

Tabulka č. 5: Trestný čin dle §287 TZ.

Tabulka č. 6: Trestný čin dle §289 TZ.

Abstrakt

Tato diplomová práce pojednává o vyšetřování drogové kriminality v přípravném řízení. Přípravné řízení zajišťuje a připravuje důležité podklady pro soudní řízení. Jde o klíčový úsek trestního procesu, kdy dochází k naplnění základního smyslu trestního práva. Práce je rozdělena na tři části, kdy první kapitola seznamuje čtenáře se stěžejními pojmy přípravného řízení a drogové kriminality. Druhá kapitola popisuje jednotlivé drogové trestné činy dle trestního zákoníku. Třetí kapitola představuje stěžejní část práce, která se věnuje vyšetřování drogové kriminality v přípravném řízení. Práce se zaměřuje na ohledání místa činu, zajišťování stop, výslech osoby podezřelé a obviněné, použití některých zvláštních způsobů dokazování a operativně pátracích prostředků, domovní a osobní prohlídky, zjišťování obsahu písemností a záznamů uchovávaných v soukromí. Vyzdvihuje neodmyslitelný význam dalších vědních oborů. Závěr práce specifikuje některé postupy policejních orgánů typické pro odhalování drogové kriminality. Diplomová práce míří nejen na teoretické aspekty činnosti policejního orgánu při vyšetřování drogové kriminality v kontextu právní úpravy, ale i na praktické problémy s tím související, a to na podkladě konkrétních případů z praxe. Drogová kriminalita představuje stále aktuální problematiku. Práce má za cíl sjednotit poznatky o vyšetřování drogové trestné činnosti, právně ji analyzovat a přiblížit postupy policejních orgánů v praxi.

Abstract

This diploma thesis deals with the topic of an investigation of drug-related crime in the preliminary stages of litigation. The preliminary stages of litigation provide and prepare important documents for court proceedings. It is a crucial part of the criminal process, where the basic meaning of criminal law is fulfilled. The diploma thesis is divided into three parts. The first chapter introduces the reader to the predominant concepts of preparatory proceedings and drug-related crime. The second chapter describes individual drug offences according to the Criminal Code. The third chapter is the main section of the thesis. It deals with the investigation of drug-related crime in the preliminary stages of litigation. The diploma thesis focuses on the crime scene searches, securing traces, interrogation of suspects and accused persons, the use of specific methods of evidence and operational investigative means, measures of expert opinions, house and personal search, finding out the content

of documents and records kept in private. It highlights the inseparable importance also of other disciplines. The end of the diploma thesis specifies some procedures of police authorities typical for detecting a drug-related crime. The thesis focuses not only on the theoretical aspects of police activities authority in the investigation of drug-related crime in the context of legislation but also on practical problems related to this issue, based on specific cases from practice. Drug-related crime is a very current and complex topic. The thesis aims to unify the knowledge about the investigation of a drug-related crime, to legally analyze this activity and to bring the procedures of police authorities into practice.

Klíčová slova

trestní právo, přípravné řízení trestní, vyšetřování, drogová kriminalita, drogové trestné činy, drogy

Key words

criminal law, preliminary stages of litigation, investigation, drug-related crime, drug offences, drugs